

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2018 rok

OLSZTYN 2017

Spis treści

Definicje i objaśnienia	3
Wstęp	6
1. Uwarunkowania prawne i programowe	8
1.1. Podstawy prawne	8
1.2. Założenia kluczowych dokumentów strategicznych i programowych	8
2. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim.....	13
2.1. Wybrane zjawiska kształtujące sytuację społeczno-gospodarczą województwa	13
2.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa	16
2.3. Dynamika zmian poziomu i stopy bezrobocia	18
2.4. Struktura regionalnego bezrobocia	21
2.5. Fundusz Pracy i aktywizacja zawodowa bezrobotnych	27
3. Wnioski i prognoza zmian	33
4. Priorytetowe grupy osób.....	37
5. Priorytety, cele i kierunki działań w 2018 roku	40
6. Zarządzanie realizacją RPDZ na 2018 rok.....	43
6.1. Główne źródła finansowania	43
6.3. Monitoring RPDZ na 2018 rok	44
Załącznik nr 1. Zespół ds. Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 rok .	46
Załącznik 2. Wskaźniki monitoringu RPDZ na 2018 rok	48
Załącznik nr 3. Harmonogram opracowania RPDZ na 2018 rok	49

Definicje i objaśnienia

Wyjaśnienie podstawowych pojęć i zagadnień zostało przygotowane w oparciu o *Ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz.U. 2017.1065 z późn. zm.) – zwana dalej *ustawą*, jak również *Słownik pojęć stosowanych w badaniach statystycznych statystyki publicznej*.

Bezrobotny według ustawy – to osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a–g, lit. i, j, l oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. ha, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 3 i 4, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- ukończyła 18 lat,
- nie ukończyła 60 lat – kobieta lub 65 lat – mężczyzna,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauuczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie nabyła prawa do emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy, w wysokości co najmniej najniższej emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. 2017, poz. 459, z późn. zm.), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis: zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
- nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6,

- nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie pobiera na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów zasiłku dla opiekuna.

Bezrobotny bez kwalifikacji zawodowych – to osoba nieposiadająca kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu.

Bezrobotny długotrwale – to osoba pozostająca w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Bezrobotny do 25 roku życia – to osoba, która do dnia zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyła 25 roku życia.

Bezrobotny powyżej 50 roku życia – to osoba, która w dniu zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy ukończyła co najmniej 50 rok życia.

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy – zgodnie z art. 49 ustawy to bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej, bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż. lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 r.ż., bezrobotni niepełnosprawni, poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekunowie osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierający świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – podstawę prawną badania stanowi *Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1068 z późn.zm.). Prowadzone jest w cyklu kwartalnym, metodą obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania). Zostają nim objęte osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Podstawę metodologii BAEL stanowią definicje ludności aktywnej zawodowo, a więc pracujących i bezrobotnych, zalecane do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy oraz EUROSTAT, dla zapewnienia porównywalności danych w skali międzynarodowej. Badanie ma na celu uzyskanie informacji o wielkości i strukturze zasobów roboczych, a jego wyniki stanowią komplementarne źródło danych, wobec informacji uzyskiwanych z rejestrów powiatowych urzędów pracy.

Bezrobotny według BAEL – to osoba w wieku od 15 do 74 lat, która spełniła jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie była osobą pracującą; aktywnie poszukiwała pracy w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany); była gotowa podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po badanym tygodniu. Do bezrobotnych zalicza się także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Fundusz Pracy – państwowy fundusz celowy, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Przychodami Funduszu Pracy są zgodnie z art. 106 ustawy m.in.: obowiązkowe składki na Fundusz Pracy; dotacje z budżetu państwa; środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej na współfinansowanie projektów finansowanych z Funduszu Pracy; odsetki od środków Funduszu Pracy pozostających na rachunkach bankowych dysponenta Funduszu Pracy oraz samorządów województw, powiatów, Ochotniczych Hufców Pracy i wojewódów; spłaty rat i odsetki od pożyczek udzielonych z Funduszu Pracy; środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczone na współfinansowanie działań z zakresu udziału publicznych służb zatrudnienia w EURES. Środki Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych są limitowane, a ich wysokość dla poszczególnych województw ustalana jest corocznie na podstawie wzoru algorytmicznego. Ze środków Funduszu Pracy wypłaca się również zasiłki z tytułu bezrobocia. Środki na zasiłki nie wchodzą w limit przyznawany przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na aktywizację zawodową. Urzędy pracy otrzymują środki na ten cel odpowiednio do zgłaszanych potrzeb (wiąże się to ze zmienną liczbą bezrobotnych uprawnionych w danym miesiącu do pobierania zasiłku).

Miejsca aktywizacji zawodowej – m.in. staże, prace społecznie użyteczne oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.

Oferta pracy – oznacza wolne od wymagań naruszających zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, w rozumieniu przepisów prawa pracy, zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika.

Prace interwencyjne – zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób bezrobotnych.

Prace społecznie użyteczne – prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, w tym na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych, w organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

Pracujący według BAEL – osoba w wieku 15 lat i więcej, która w okresie badanego tygodnia wykonywała przez co najmniej 1 godzinę jakąkolwiek pracę, przynoszącą dochód lub zarobek, tzn. była zatrudniona w charakterze pracownika najemnego, pracowała we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie rolnym albo prowadziła własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagała (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem; miała pracę, ale jej nie wykonywała z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego bądź z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła do 3 miesięcy; powyżej 3 miesięcy w przypadku pracownika najemnego, który w tym czasie otrzymywał co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia. Do pracujących, zgodnie z międzynarodowymi standardami, zaliczono również uczniów, z którymi zakład pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Przygotowanie zawodowe dorosłych – instrument aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowany bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą, według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem.

Roboty publiczne – zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez powiaty – z wyłączeniem prac organizowanych w urzędach pracy – gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków

Staż – nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą.

Stopa bezrobocia – procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej).

Szkolenie – pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia.

Wiek poprodukcyjny – wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn 65 lat i więcej, dla kobiet 60 lat i więcej.

Wiek produkcyjny – wiek zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat.

Wiek przedprodukcyjny – wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0-17 lat.

Wskaźnik płynności rynku pracy – jest to stosunek liczby bezrobotnych którzy podjęli pracę w danym okresie sprawozdawczym do liczby nowo zarejestrowanych bezrobotnych w tym okresie.

Wskaźnik zatrudnienia – udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Współczynnik aktywności zawodowej – udział ludności aktywnej zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Zatrudnienie niesubsydiowane – zatrudnienie na otwartym rynku, nie finansowane ze środków Funduszu Pracy.

Zatrudnienie subsydiowane – zatrudnienie finansowane ze środków Funduszu Pracy w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych, podjęcia działalności gospodarczej oraz podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego.

Zatrudnienie wspierane (socjalne) - oznacza to udzielanie wsparcia o charakterze doradczym i finansowym osobom, które mają szczególne trudności w wejściu lub powrocie na otwarty rynek pracy (np. są długotrwale bezrobotne). Oferowana jest pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej umożliwiającej podjęcie zatrudnienia, prac społecznie użytecznych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej lub podjęcie działalności gospodarczej.

Wstęp

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2018 rok (RPDZ) stanowi dokument o charakterze operacyjnym, służący określaniu i koordynowaniu polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w regionie.

RPDZ na 2018 rok składa się z dwóch części: diagnostycznej oraz wdrożeniowej. Pierwsza z wymienionych została opracowana w oparciu o dane i sprawozdania z ogólnodostępnych baz, których główne źródło stanowił Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, a także Główny Urząd Statystyczny. Ze względu na czas przygotowania dokumentu (czwarty kwartał 2017 roku), do analizy przyjęto dane według stanu na 30 września 2015-2017 roku.

Część wdrożeniowa RPDZ obejmuje wskazanie celów, priorytetów i kierunków działań polityki rynku pracy w 2018 roku, z uwzględnieniem trendów gospodarczych i społecznych oraz szacunków powiatowych urzędów pracy, dotyczących kształtowania się sytuacji na lokalnych rynkach pracy. Ponadto wskazano główne źródła finansowania planowanych działań oraz założenia monitoringu RPDZ na 2018 rok.

W opracowanie dokumentu zaangażowany został zespół ekspertów, w skład którego weszli m.in. przedstawiciele samorządu województwa oraz wojewody, reprezentanci samorządowych jednostek wojewódzkich i powiatowych, regionalnych struktur organizacji związkowych i organizacji pracodawców, OHP, a także przedstawiciele nauki i szkolnictwa oraz reprezentanci organizacji pozarządowych. Osoby te są członkami Zespołu do spraw Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim, powołanego Uchwałą Nr 55/857/17/V Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 18 września 2017 r. Do zadań Zespołu należy wyznaczenie głównych obszarów problemowych, grup priorytetowych, przykładowych typów działań, przeprowadzenie konsultacji w zakresie jego treści w środowiskach reprezentowanych przez Członków Zespołu. Ponadto dokument został przedłożony do konsultacji Wojewódzkiej Radzie Rynku Pracy, Wojewódzkiej Radzie Dialogu Społecznego, powiatom oraz Radzie Działalności Pożytku Publicznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Wskazaną wyżej Uchwałą Zarząd Województwa powierzył koordynację działań związanych z opracowaniem RPDZ na 2018 rok Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Olsztynie. Prace nad tekstem dokumentu oraz czynności organizacyjne, w tym zebranie i opracowanie materiałów z konsultacji społecznych, wykonane zostały przez zespół pracowników Wydziału Polityki Rynku Pracy WUP, powołany Zarządzeniem nr 22/2017 Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie z dnia 21 sierpnia 2017 roku.

Realizacja Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2018 rok wymaga partnerskiego i zintegrowanego podejścia, łączącego kompetencje różnych instytucji i podmiotów działających w obszarze rynku pracy, pomocy społecznej i edukacji. Instytucją koordynującą działania związane z wdrażaniem Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2018 rok

będzie Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie. W realizację RPDZ na 2018 rok, z racji wykonywanych przez nich zadań zaangażowane będą m.in. wojewódzkie i samorządowe jednostki organizacyjne, organy administracji rządowej i samorządowej, rady rynku pracy, organizacje pracodawców i pracodawcy, związki zawodowe, jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje, instytucje i partnerzy działający w obszarze rynku pracy.

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie przeprowadzi w 2019 roku monitoring stanu realizacji RPDZ za 2018 r., który zostanie przekazany Zarządowi oraz Sejmikowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

1. Uwarunkowania prawne i programowe

1.1. Podstawy prawne

Opracowanie Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia jest realizacją zapisu art. 8 ust. 1 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2017 poz. 1065 ze zm.).

Ustawodawca, przepisem tym, określa zadania samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy, a co za tym idzie zobowiązuje samorząd województwa do określania i koordynowania regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy poprzez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia. Uzupełnieniem dla tego przepisu jest art. 3 ust. 4 stanowiący, iż dokument ten przygotowujący jest corocznie na podstawie Krajowego Planu Działań z uwzględnieniem strategii rozwoju województwa. Zgodnie z cytowanym artykułem RPDZ na 2018 rok powinien zawierać priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia.

1.2. Założenia kluczowych dokumentów strategicznych i programowych

Szczególne znaczenie dla opracowania Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 rok ma Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2018-2020. Z uwagi na to, iż dokument ten jest w trakcie przygotowań, materiałem wykorzystanym przy sporządzaniu Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 rok są Założenia programowo-organizacyjne do przygotowania Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2018-2020. Założenia mają charakter roboczy, wytyczają kierunek dalszych prac MRPiPS nad przygotowaniem Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2018-2020.

Dokument ten zawiera zasady realizacji Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz określa cele i kierunki działań państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej na najbliższe lata.

Priorytety polityki państwa w obszarze rynku pracy są komplementarne z innymi rządowymi dokumentami strategicznymi m.in.:

- ⇒ Krajowym Programem Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”. Aktualizacja 2017/2018;
- ⇒ Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 r. (z perspektywą do 2030) i skorelowanymi z nią strategiami rozwoju m.in. Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego;
- ⇒ Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej Integracji;
- ⇒ Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej;
- ⇒ Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Założenia programowo-organizacyjne do przygotowania Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2018-2020 uwzględniają również rekomendacje Komisji Europejskiej zawarte w Zaleceniach Rady dla Polski na 2017/2018. Dokument ten wskazuje kierunki polityki społeczno-gospodarczej poprzez wypunktowanie negatywnych zjawisk w polskiej gospodarce i konsekwencji społecznych z tym związanych. Do sytuacji na rynku pracy odnosi się zalecenie nr 2, które brzmi: „*Podjęcie działań w celu zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy, w szczególności w odniesieniu do kobiet, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych poprzez nauczanie odpowiednich umiejętności i usunięcie przeszkód dla bardziej trwałych form*

zatrudnienia. Zapewnienie stabilności i adekwatności systemu emerytalnego poprzez wprowadzenie środków podwyższających rzeczywisty wiek przejścia na emeryturę i rozpoczęcie reformy preferencyjnych systemów emerytalno-rentowych”.

Mając na uwadze wymienione dokumenty, a także analizę rynku pracy i wyzwań jakie przed nim stoją, cel główny KPDZ na lata 2018/2020, określono jako: **Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia ogółem, skrajnych grup wiekowych, kobiet i osób z niepełnosprawnościami przy jednoczesnym zagwarantowaniu wysokiego bezpieczeństwa zatrudnienia.**

Jako dodatkowe cele wyznaczono:

- Zwiększenie adekwatności działań urzędów pracy do zmieniającego się rynku pracy.
- Zwiększenie wskaźnika aktywności zawodowej ogółem, wśród kobiet, osób młodych (do 25 lat), osób z niepełnosprawnościami, osób w starszym wieku.
- Zwiększenie adaptacyjności na rynku pracy.
- Zwiększenie aktywności zawodowej osób związanych z rolnictwem w kierunku pozarolniczego rynku pracy.
- Wprowadzenie zmian w systemie kształcenia zawodowego w zawodach obecnych na rynku pracy z udziałem pracodawców.
- Zwiększenie zatrudnienia w innowacyjnych – przyszłościowych sektorach gospodarki.
- Wprowadzenie efektywnej polityki migracji zarobkowej.

Dla osiągnięcia przyjętych celów wyznaczono działania kierunkowe:

- Ocena skutków wdrożenia nowych rozwiązań wprowadzonych ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.
- Realizacja programu edukacji skierowanego do przyszłych emerytów na temat korzyści płynących z opóźnienia decyzji przejścia na emeryturę.
- Monitorowanie skutków dla rynku pracy wdrożenia Programu Rodzina 500 plus.
- Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.
- Planowa i efektywna realizacja Krajowego Programu Reform. Aktualizacja 2017-2018 – działania na rzecz realizacji celów Europa 2020 w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz działania na rzecz realizacji zaleceń Rady Europejskiej z 2017 roku (zwiększenie liczby osób pracujących, stabilność systemu emerytalnego, trwałe formy zatrudnienia, lepsze przechodzenie z edukacji do zatrudnienia).
- Realizacja projektów Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego.

Przedstawione cele i działania kierunkowe uwzględnione zostały w Założeniach Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim na 2018 r., przez co dokument jest zgodny z dokumentami rządowymi. Aby zapewnić komplementarność i spójność zadań na szczeblu regionalnym w wyznaczaniu polityki rynku pracy, pod uwagę wzięto również zapisy dokumentów strategicznych wyznaczających kierunki rozwoju województwa:

- ⇒ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku;
- ⇒ Zaktualizowana Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku;
- ⇒ Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku;
- ⇒ Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020;
- ⇒ Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020;
- ⇒ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM).

Głównym dokumentem strategicznym na szczeblu wojewódzkim jest **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku**. Realizacja RPDZ na 2018 rok służyć będzie osiągnięciu celu głównego wyznaczonego w Strategii, jakim jest: *Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy*. RPDZ 2018 wpisuje się we wszystkie cztery cele strategiczne, a w szczególności we wzrost konkurencyjności gospodarki oraz wzrost aktywności społecznej. Wzrost konkurencyjności gospodarki będzie wynikiem realizacji działań w ramach trzech celów operacyjnych: wzrostu konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji, wzrostu innowacyjności firm oraz wzrostu liczby miejsc pracy. Wzrost aktywności społecznej będzie następował poprzez: rozwój kapitału społecznego oraz wzrostu dostępności i jakości usług publicznych.

RPDZ na 2018 rok odwołuje się również do **Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku**, która jest głównym dokumentem strategicznym dotyczącym rynku pracy w regionie. Określone w nim współzależne priorytetowe kierunki polityki rynku pracy jakimi są:

- wzrost zatrudnienia,
- wzrost poziomu jakości kształcenia,
- włączanie zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem, służą realizacji celu głównego Strategii tzn. *wzrostowi zatrudnienia oraz aktywności zawodowej mieszkańców regionu*.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 rok uwzględnia ponadto zapisy **Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku**. Za kluczowe dla strefy polityki społecznej w regionie uznano cztery priorytety:

- ⇒ Prawidłowo funkcjonująca rodzina.
- ⇒ Wzmacnianie integracji społecznej.
- ⇒ Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych.
- ⇒ Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Ważnym dla RPDZ na 2018 będzie głównie Priorytet III - Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych. Zintegrowane, międzyresortowe działania, których kierunki wyznaczone zostały w obu dokumentach, przyczynią się do realizacji określonego w ramach tego priorytetu celu strategicznego: *osoby bezrobotne są bardziej gotowe do zmian, aktywne w rozwiązywaniu swoich problemów, bardziej samodzielne życiowo*

i ekonomicznie oraz częściej wychodzą na rynek pracy dzięki instrumentom aktywnej integracji, w tym ekonomii społecznej.

Zwiększenie udziału ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa warmińsko-mazurskiego ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji zawodowej i społecznej grup zagrożonych wykluczeniem jest celem głównym określonym w **Wojewódzkim Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020**. Cel ten będzie realizowany poprzez cele szczegółowe uporządkowane w cztery obszary priorytetowe. RPDZ na 2018 r. jest zbieżny ze wszystkimi czterema, a w szczególności z Priorytetem I - Spójny system wsparcia ekonomii społecznej w województwie oraz Priorytetem II - Wzrost świadomości na temat ekonomii społecznej.

W RPDZ na 2018 rok znajdziemy również odniesienie do zapisów **Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020**. Dla realizacji misji tej Strategii, którą jest *inspirowanie i koordynacja działań w kierunku mobilizacji kapitału społecznego, gospodarczego i naukowo-badawczego dla wykreowania innowacyjnej specjalizacji gospodarki regionu warmińsko-mazurskiego*, sformułowane zostały cele strategiczne i operacyjne, do których należy m.in. rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego, w tym rozwój umiejętności i kwalifikacji kadr regionalnej gospodarki i administracji, dostosowanie kształcenia do aktualnych i przyszłych potrzeb gospodarki, a także inteligentne wykorzystanie kompetencji i doświadczenia ludzi 50+.

Ważnym narzędziem realizacji RPDZ na 2018 rok jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020**. Program koncentruje się m.in. na warmińsko-mazurskiej gospodarce i kształceniu dla niej kadr, zmianie sytuacji na rynku pracy, poprawie dostępu do usług publicznych, rewitalizacji miast i ich ubogich społeczności oraz ograniczaniu ubóstwa w regionie. Celami szczegółowymi Programu w zakresie zwiększenia zatrudnienia są:

- zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo (zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, z niepełnosprawnościami, powyżej 50 roku życia, nisko wykwalifikowanych oraz kobiet);
- wzrost liczby przedsiębiorstw zdolnych do funkcjonowania na rynku;
- wzrost liczby wejść i powrotów na rynek pracy wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze;
- wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców z sektora MŚP;
- zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność;
- niwelowanie skutków negatywnych zmian gospodarczych poprzez działania outplacementowe;

Celami szczegółowymi w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej są:

- aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich sytuacji społeczno-zawodowej;
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej;

Cele szczegółowe w zakresie zwiększenia zatrudnienia oraz aktywizacji społeczno-zawodowej zbieżne są z priorytetami RPDZ na 2018 rok.

Niejako uzupełnieniem regionalnych programów operacyjnych jest **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014—2020 (PO WER)**. Program ten stanowi odpowiedź na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, dla których większą efektywność zapewni ich realizacja z poziomu krajowego. Na poziomie regionalnym, w ramach osi priorytetowej I Osoby młode na rynku pracy, podejmowane są czynności w zakresie wspierania aktywizacji zawodowej oraz poprawy sytuacji na rynku pracy osób w wieku 15-29 lat, pozostających bez zatrudnienia, a także nie kształcących się i nie podnoszących swoich kwalifikacji. Młodzież jest także grupą priorytetową zdefiniowaną w RPDZ na 2018 r. Oba dokumenty skupiają się również wokół obszarów określonych w osi priorytetowej II PO WER Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, tj.:

- Promowaniu trwałego zatrudnienia wysokiej jakości i mobilności pracowników,
- Promowaniu włączenia społecznego i walki z ubóstwem oraz dyskryminacją,
- Inwestowaniu w kształcenie i szkolenie, w tym szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie,
- Wzmacnianiu zdolności instytucjonalnych organów publicznych i zainteresowanych stron z sektora publicznego oraz skuteczności administracji publicznej.

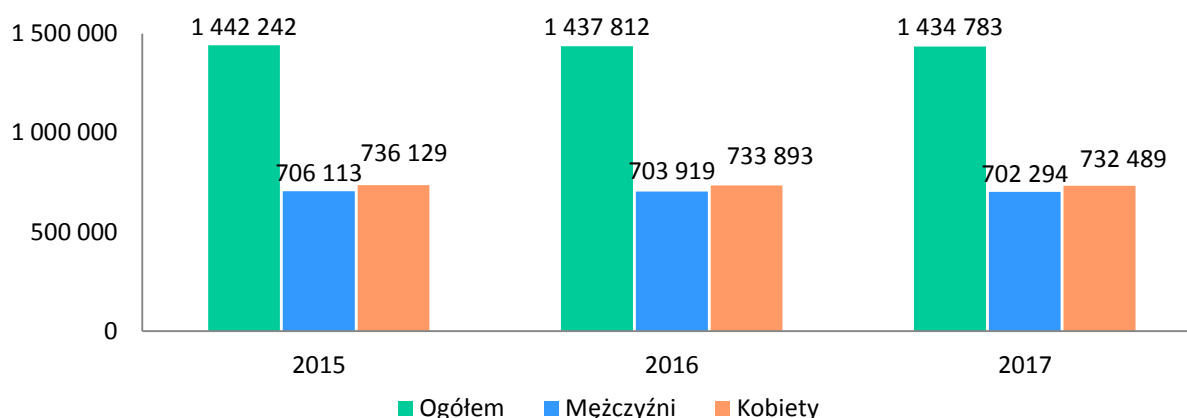
Uwarunkowania prawne i programowe wyznaczają niejako ramy działań, jednak należy je traktować również jako przestrzeń, w którą można wpisać nowe pomysły i innowacyjne przedsięwzięcia, służące realizacji nadrzędnych celów krajowych, regionalnych i lokalnych polityk publicznych.

2. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim

2.1. Wybrane zjawiska kształtujące sytuację społeczno-gospodarczą województwa

Województwo warmińsko-mazurskie na koniec czerwca 2017 roku zamieszkiwały 1 434 783 osoby. Na przestrzeni trzech ostatnich lat obserwujemy niewielki, ale systematyczny spadek liczby ludności, w odniesieniu do czerwca 2016 roku liczba mieszkańców regionu zmniejszyła się o 0,2% (tj. o 3 029 osób), natomiast w porównaniu do I półrocza 2015 roku odnotowano spadek o 0,5% (o 7 459 osób).

Wykres 1. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego według płci w latach 2015-2017 (stan na 30 czerwca)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE GUS.

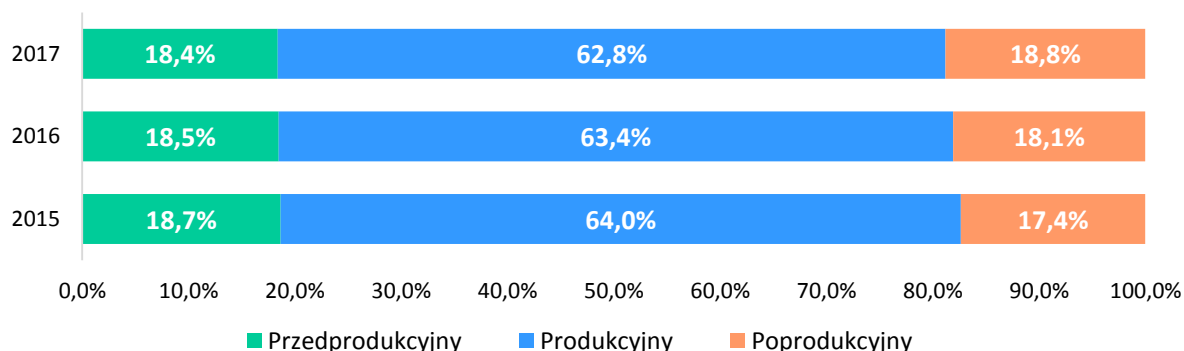
Na koniec pierwszego półrocza - podobnie jak w poprzednich latach - w strukturze mieszkańców Warmii i Mazur przeważają kobiety, które w liczbie 732 489 osób stanowiły 51,1% ogółu ludności. Przewagę liczebną kobiet odzwierciedla współczynnik feminizacji, liczony jako relacja liczby kobiet przypadających na 100 mężczyzn - w województwie na koniec 2016 roku wyniósł on 104 (w kraju 107)¹. W podziale na miasta i wieś był on zróżnicowany. W miastach na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet, natomiast na wsi 97. Przewaga kobiet wśród mieszkańców regionu, niewątpliwie może przekładać się na strukturę regionalnego bezrobocia.

Obecnie wiele krajów rozwiniętych musi się zmierzyć z problemem *starzenia się* społeczeństwa, czyli długotrwałym spadkiem urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu się życia osób starszych. Skutkuje to wyraźną zmianą struktury społecznej – mniejszą ilością dzieci, uczniów, studentów, a następnie pracowników, czy wzrastającą jednocześnie liczbą osób w wieku poprodukcyjnym.

Zjawisko *starzenia się* ludności w województwie warmińsko-mazurskim ciągle postępuje, o czym świadczy rosnąca liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Według danych na koniec czerwca 2017 roku, 269 294 osoby w tej grupie stanowiły 18,8% ludności, a ich udział procentowy do ogółu mieszkańców wzrósł w stosunku do czerwca 2015 i 2016 roku odpowiednio o 1,4 pkt proc. i o 0,7 pkt proc. Osoby w wieku przedprodukcyjnym na koniec czerwca br. stanowiły 18,4% (tj. 263 873 osoby), a w wieku produkcyjnym 62,8% (901 616 osób). W przypadku obu grup zanotowano spadek udziału procentowego odpowiednio o 0,1 pkt proc. oraz 0,6 pkt proc. w porównaniu do czerwca 2016 roku. W stosunku do 2015 roku udział procentowy zmalał o 0,3 pkt proc. w przypadku mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i o 1,2 pkt proc. dla wieku produkcyjnego.

¹ Brak danych w ujęciu półrocznym – przedstawione zostały dane według stanu na 31 grudnia 2016 roku.

Wykres 2. Struktura mieszkańców województwa według ekonomicznych grup wieku w latach 2015-2017 (stan na 30 czerwca)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE GUS.

Pogłębiający się proces *starzenia się* społeczeństwa odzwierciedlają rosnące wskaźniki obciążenia demograficznego. Według danych GUS w 2016 roku na Warmii i Mazurach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 58,4 osób w wieku nieprodukcyjnym, w tym 29,2 osób w wieku poprodukcyjnym, dla porównania w Polsce wskaźniki te wyniosły odpowiednio 61,7 i 32,7 osób. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, wzrosła w regionie z poziomu 90,7 osób w 2015 roku do 100,2 osób w 2016 roku (o 9,5 osoby).

Tabela 1. Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2014-2016² (w osobach)

	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym			ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym			ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
POLSKA	58,8	60,1	61,7	105,2	109,1	112,7	30,2	31,4	32,7
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	55,7	56,9	58,4	90,7	95,7	100,2	26,5	27,8	29,2

ŹRÓDŁO: BANK DANYCH LOKALNYCH, GUS.

Analiza głównych czynników społeczno-gospodarczych województwa warmińsko-mazurskiego świadczy o pozytywnych tendencjach kształtujących rynek pracy³. Liczba pracujących w województwie na koniec II kw. 2017 roku wyniosła 562 tys. osób, tj. o 12 tys. osób (2,2%) więcej niż w II kwartale 2016 roku oraz o 47 tys. (o 9,1%) więcej niż w tym samym okresie 2015 roku.⁴ Wzrosło również przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw, które w okresie styczeń–wrzesień 2017 r. ukształtowało się na poziomie 143,1 tys. osób i wzrosło w porównaniu do analogicznego okresu 2016 r. o 4,7 tys. (o 3,4%). W skali roku wzrosło zatrudnienie m.in. w informacji i komunikacji (o 9,2%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 8,7%), obsłudze rynku nieruchomości (o 6,3%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 5,1%) oraz zakwaterowaniu i gastronomii (o 4,8%).

² Brak danych za I półrocze, najnowsze dane za 2016 rok.

³ Na podstawie *Komunikatu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego we wrześniu 2017 roku*, Urząd Statystyczny w Olsztynie.

⁴ Brak danych kwartalnych, najnowsze dane są za I półrocze 2017 roku.

W okresie styczeń-wrzesień 2015-2017 wzrosło również przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw – z 3 302,55zł do 3 637,67 zł (o 335,12 zł; o 10,1%). W skali roku najbardziej wzrosły wynagrodzenia m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 8,0%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 6,8%), transporcie i gospodarce magazynowej oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (po 6,3%), budownictwie (o 5,7%) oraz przemyśle (o 4,8%).

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące sytuacji gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w tys. osób)	135,40	138,40	143,1
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw (w zł)	3 302,55	3 449,41	3 637,67
Liczba podmiotów gospodarki narodowej (REGON)	124 159	124 150	125 173
Produkcja sprzedana przemysłu (w mln zł)	21 259,90	22 878,10	24 699,00
Produkcja sprzedana budownictwa (w mln zł)	2 315,40	1 535,00	2 064,3
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania	2 986	2 993	3 707

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE GUS.

Na Warmii i Mazurach na przestrzeni trzech lat wzrosła liczba podmiotów gospodarki narodowej. Na koniec września 2017 roku w rejestrze REGON figurowały 125 173 podmioty, czyli o 1 014 (o 0,8%) więcej niż we wrześniu 2015 roku i o 1 023 (o 0,8%) więcej niż w analogicznym okresie 2016 roku. Pod względem przewidywanej liczby pracujących, zdecydowanie przeważały podmioty zatrudniające do 9 osób, które podobnie jak w roku ubiegłym stanowiły 95,5% (119 576 podmiotów). W blisko 3,6% (4 492) podmiotów liczba pracowników mieściła się w przedziale od 10 do 49 pracowników, natomiast w dalszej kolejności należy wskazać podmioty o liczbie zatrudnionych od 50 do 249 osób (992 podmioty, tj. 0,8%); od 250 do 999 osób (101, tj. 0,08%) oraz od 1 000 osób wzwyż (12 podmiotów; 0,01%).

Biorąc pod uwagę wskaźniki dotyczące rynku wewnętrznego, w okresie styczeń – wrzesień 2017 r. odnotowujemy w skali roku wzrost zarówno sprzedaży detalicznej (o 2,7%) jak i sprzedaży hurtowej, która w przedsiębiorstwach handlowych wzrosła o 12,2%, a w hurtowych o 21,3%.

Od 2015 roku systematycznie wzrasta wartość produkcji sprzedanej przemysłu – w omawianym okresie ukształtowała się na poziomie 24 699,00 mln zł i była w cenach stałych o 8,0% wyższa niż w okresie I-IX 2016 roku i o 16,2% wyższa niż w tym samym okresie 2015 roku. Produkcja sprzedana budownictwa – po spadku w ubiegłym roku - ukształtowała się na poziomie 2 064,3 mln zł, co oznacza, że była o 34,5% większa niż w tym samym okresie 2016 roku, jednocześnie jednak była niższa o 10,8% w porównaniu do 2015 roku.

Od stycznia do września 2017 roku w województwie warmińsko-mazurskim oddano do użytkowania 3 707 mieszkań, czyli o 23,9% więcej niż w analogicznym okresie 2016 roku. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w tym czasie wyniosła 85,8 m² i była o 8,1 m² mniejsza niż przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego w okresie styczeń–wrzesień 2016 r. Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni użytkowej powstały w powiatach bartoszyckim (145,6 m²) i węgorzewskim (143,7 m²), a najmniejsze (poniżej 70,0 m²) wybudowano w Olsztynie i Elblągu.

2.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa

Zgodnie z metodologią BAEL ludność, z punktu widzenia aktywności ekonomicznej, podzielona jest na dwie grupy: aktywni zawodowo (w tym: pracujący i bezrobotni) oraz bierni zawodowo.

W województwie warmińsko-mazurskim w II kwartale 2017 roku było 604 tys. osób aktywnych zawodowo, w tym 562 tys. to osoby pracujące, a 41 tys. to bezrobotni⁵. W odniesieniu do analogicznego okresu 2016 roku odnotowano wzrost liczby osób aktywnych zawodowo o 5 tys. osób (tj. o 0,8%).

W porównaniu z II kw. 2016 roku liczba osób biernych zawodowo zmniejszyła się o 1,9% (z poziomu 519 tys. do 509 tys. osób), zmniejszył się również odsetek biernych zawodowo w wieku produkcyjnym (z 47,8% do 45,8% ogółu biernych zawodowo).

Według BAEL najczęstszą przyczyną bierności zawodowej mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego jest emerytura (45,6% biernych zawodowo), w dalszej kolejności wskazuje się na naukę i uzupełnianie kwalifikacji (18,3%), chorobę i niepełnosprawność (14,1%) oraz powody osobiste lub rodzinne (8,3%). W przypadku 3,7% biernych zawodowo znaczenie ma zniechęcenie bezskutecznym poszukiwaniem pracy, natomiast 10,0% tych osób wskazuje na inne powody.

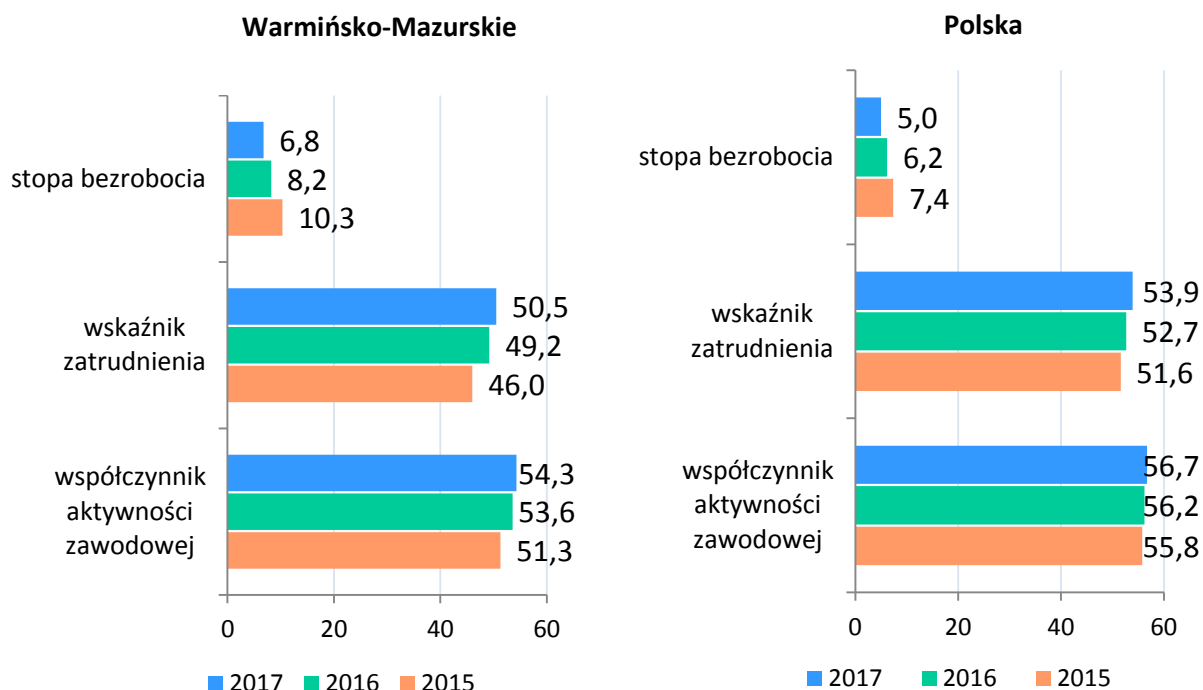
Jednym z mierników aktywności ekonomicznej ludności jest współczynnik aktywności zawodowej, który w regionie w II kw. br. ukształtował się na poziomie 54,3%, przy średniej krajowej 56,7%. Zdecydowanie większą aktywnością ekonomiczną charakteryzują się mężczyźni – 62,6%, wobec 46,4% współczynnika aktywności dla kobiet. Dla porównania w II kw. 2016 roku wskaźniki te kształtowały się na poziomie 63% dla mężczyzn oraz 44,7% dla kobiet. Biorąc pod uwagę kryterium zamieszkania – podobnie jak w roku ubiegłym – większą aktywnością charakteryzowali się mieszkańcy miast (54,8%), przy współczynniku aktywności 53,6% dla mieszkańców terenów wiejskich.

Mieszkańcy Warmii i Mazur cechujący się największą aktywnością zawodową na rynku pracy, to osoby w przedziale wiekowym 35-44 lata (82,3%) i 45-54 lata (80,7%) oraz osoby legitymujące się wykształceniem wyższym (82,2%). Najniższe wartości współczynnika aktywności zawodowej osiągnięto w grupie wiekowej 55 lat i więcej (26,7%) oraz wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (20,0%).

W II kwartale 2017 roku wskaźnik zatrudnienia w regionie ukształtował się na poziomie 50,5% (dla kraju wartość ta wyniosła 53,9%) – pomimo, iż wartość tego wskaźnika była wyższa o 1,3 pkt proc. od wskaźnika w II kw. 2016 roku, to jednocześnie nadal była to najniższa wartość w Polsce. Analizując wskaźnik zatrudnienia według płci i miejsca zamieszkania badanych, wynika, iż podobnie jak w przypadku współczynnika aktywności – wyższy wskaźnik zatrudnienia przypisany jest do grupy mężczyzn (58,6%) oraz mieszkańców miast (51,6%). Wśród kobiet i mieszkańców wsi ukształtował się on na poziomie odpowiednio 43% oraz 49,2%. Najwyższy wskaźnik zatrudnienia odnotowano w grupie wiekowej 45-54 lata (78,3%) oraz dla osób z wykształceniem wyższym (80,2%), natomiast najniższy dla badanych w przedziale wiekowym 55 lat i więcej (25,5%) oraz tych, którzy ukończyli gimnazjum lub mają wykształcenie podstawowe (17,4%).

⁵ brak danych za III kw. 2017 roku.

Wykres 3. Wskaźniki aktywności ekonomicznej ludności Polski i województwa warmińsko-mazurskiego w II kwartale 2015-2017

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE GUS.

Stopa bezrobocia według BAEL w województwie w II kw. br. wyniosła 6,8%, jest to spadek o 1,4 pkt proc. w porównaniu do II kw. 2016 roku, w kraju wartość tego wskaźnika wyniosła 5,0%. Niższą stopą bezrobocia charakteryzuje się grupa mężczyzn (6,2%) niż kobiet (7,5%) – odmiennie niż w roku ubiegłym, gdzie stopa bezrobocia wśród mężczyzn była wyższa niż u kobiet (odpowiednio 8,2% i 7,8%).

Znacząca różnica w wysokości stopy bezrobocia widoczna jest w podziale badanej ludności według miejsca zamieszkania, gdzie stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 5,8% dla mieszkańców miast i 8,2% na wsi. Wartość stopy bezrobocia według grup wiekowych wyniosła od 3,0% dla osób w wieku 45-54 lata do 20% dla najmłodszej grupy wiekowej 15-24 lata.

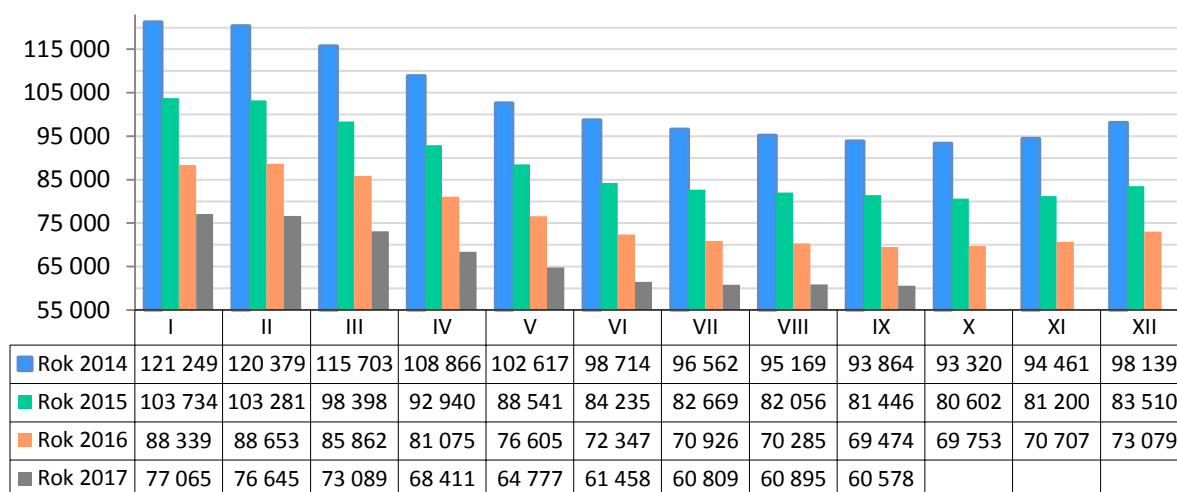
Podobnie jak w przypadku wskaźnika zatrudnienia i współczynnika aktywności zawodowej – poziom wykształcenia również ma wpływ na wysokość stopy bezrobocia. Najniższą wartość tego wskaźnika zanotowano wśród ludności z wykształceniem wyższym (2,4%), natomiast najwyższy poziom osiągnęła dla osób o wykształceniu gimnazjalnym lub niższym oraz zasadniczym zawodowym – 11,1%.

Na przestrzeni ostatnich lat na warmińsko-mazurskim rynku pracy widoczne są pozytywne tendencje, wyrażające się systematycznym wzrostem współczynnika aktywności zawodowej (o 3 pkt proc. w porównaniu do II kw. 2015 r.), wzrostem wskaźnika zatrudnienia (o 4,5 pkt proc.) oraz spadkiem stopy bezrobocia wg BAEL (o 3,5 pkt proc.). Dynamika zmian wymienionych wskaźników w kraju w stosunku do II kw. 2015 roku była mniejsza, współczynnik aktywności zawodowej wzrósł o 0,9 pkt proc., wskaźnik zatrudnienia o 2,3 pkt proc., a stopa bezrobocia spadła o 2,4 pkt proc.

2.3. Dynamika zmian poziomu i stopy bezrobocia

Obecnie na warmińsko-mazurskim rynku pracy obserwujemy systematycznie malejący poziom bezrobocia oraz spadek stopy bezrobocia rejestrowanego. Jego wartości znajdują się na poziomie najniższym od czasów reformy administracyjnej w 1999 roku. Na koniec września 2017 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 60 578 osób, w odniesieniu do września 2016 roku jest to spadek o 12,8% (tj. o 8 896 osób) oraz o 25,6% (20 868 osób) mniej niż we wrześniu 2015 roku.

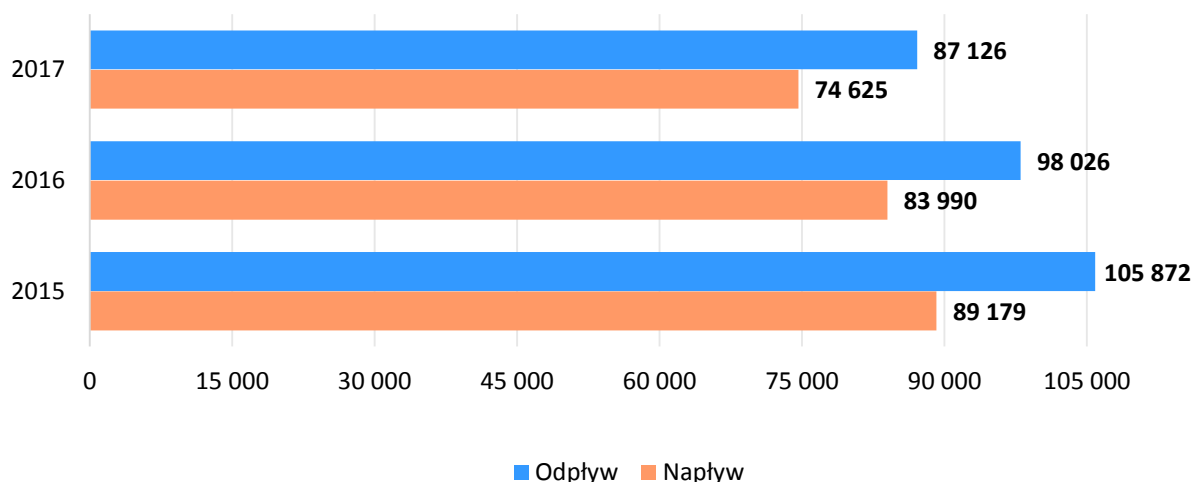
Wykres 4. Zmiany poziomu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPiPS-01 O RYNKU PRACY.

W okresie od stycznia do września 2017 roku status osoby bezrobotnej otrzymało 74 625 osób, oznacza to, że na przestrzeni trzech ostatnich lat zmniejsza się liczba osób napływających do bezrobocia - o 11,2% mniej niż w III kw. 2016 roku oraz o 16,3% mniej niż w tym samym okresie 2015 roku. Zmniejsza się również liczba osób odpływających z bezrobocia - z ewidencji urzędów pracy do końca września 2017 r. wyrejestrowano 87 126 osób - tj. o 11,1% mniej niż w okresie I-IX 2016 roku i o 17,7% mniej niż w 2015 roku.

Wykres 5. Płynność bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w okresie styczeń-wrzesień 2015-2017

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPiPS-01 O RYNKU PRACY.

Analizując dynamikę spadku liczby bezrobotnych, zauważyć można duże dysproporcje pomiędzy poszczególnymi powiatami województwa. Największy spadek poziomu bezrobocia odnotowano w powiecie kętrzyńskim, gdzie na koniec września br. liczba bezrobotnych wyniosła 3 307 osób i była o 26% niższa niż we wrześniu 2016 roku i o 35,5% niższa niż w tym samym okresie 2015 roku. Równie wysokie spadki liczby bezrobotnych odnotowano w powiecie gołdapskim (spadek o 25,8% w stosunku do IX 2016 roku i o 36% w porównaniu do IX 2015 r.) oraz powiecie piskim (o 23,9% w odniesieniu do września 2016 r. i aż o 45,4% w stosunku do września 2015 r.)

Tabela 3. Dynamika zmian liczby bezrobotnych według powiatów (wrzesień 2015-2017)

Powiat	IX 2017	IX 2017 – IX 2015	IX 2017 – IX 2016
Bartoszycki	4 304	-16,3%	-7,4%
Braniewski	2 913	-23,3%	-13,5%
Działdowski	3 998	-18,9%	-10,2%
ELBLĄG - <i>Grodzki</i>	4 167	-27,1%	-16,5%
Elbląski	3 631	-20,6%	-6,9%
Ełcki	4 459	-21,7%	-11,6%
Giżycki	1 772	-29,3%	-19,6%
Gołdapski	1 063	-36,0%	-25,8%
Ĺawski	1 703	-33,8%	-12,9%
Kętrzyński	3 307	-35,5%	-26,0%
Lidzbarski	2 385	-24,5%	-14,8%
Mrągowski	1 857	-29,3%	-17,6%
Nidzicki	926	-36,6%	-21,5%
Nowomiejski	1 527	-36,2%	-9,0%
Olecki	1 885	-22,2%	-8,0%
OLSZTYN - <i>Grodzki</i>	4 220	-17,8%	-4,4%
Olsztyński	5 304	-15,8%	-6,7%
Ostródzki	4 669	-19,2%	-8,3%
Piski	2 572	-45,4%	-23,9%
Szczycieński	2 683	-34,9%	-11,9%
Węgorzewski	1 233	-23,8%	-14,4%

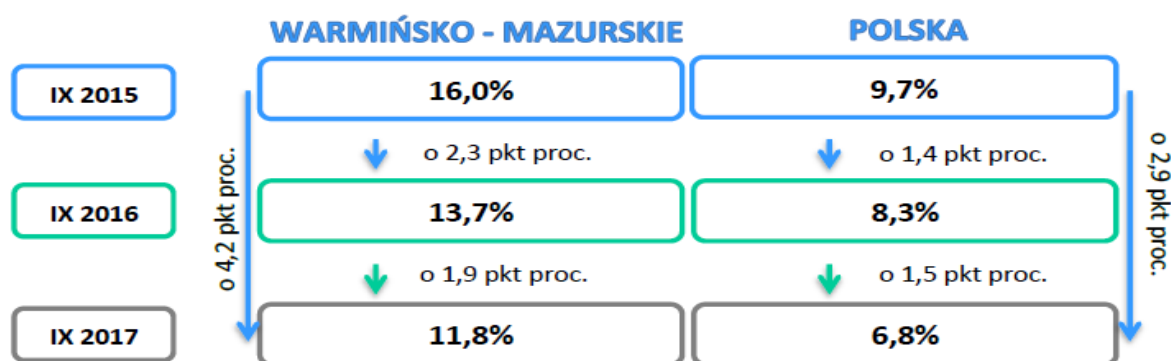
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

W RPDZ na 2017 rok założono wskaźnik utrzymania poziomu bezrobocia na poziomie nie wyższym niż 71,5 tys. osób. Znaczny dystans pomiędzy przyjętym wskaźnikiem a odnotowaną we wrześniu 2017 roku liczbą bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim (tj. 60 578 osób) pozwala przypuszczać, iż wskaźnik ten na koniec 2017 roku zostanie osiągnięty.

We wrześniu 2017 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko-mazurskim osiągnęła najwyższą wartość w kraju – 11,8%, podczas gdy wskaźnik dla Polski

uksztaltował się na poziomie 6,8%. Warto jednak podkreślić, iż nasz region cechuje duża dynamika spadku stopy bezrobocia na przestrzeni trzech ostatnich lat - przy tym jest ona wyższa niż w kraju. Dla porównania stopa bezrobocia w regionie na koniec III kw. 2017 r. spadła w stosunku do września 2015 roku o 4,2 pkt proc., podczas, gdy w kraju był to spadek na poziomie 2,9 pkt proc. Z roku na rok zmniejsza się dystans pomiędzy wartością wskaźnika stopy bezrobocia dla kraju i województwa, w analizowanym okresie ukształtował się na poziomie 5,0 pkt proc. (w ubiegłym roku było to 5,4 pkt proc., natomiast we wrześniu 2015 dystans wynosił 6,3 pkt proc.).

Rysunek 1. Dynamika spadku stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim i Polsce (wrzesień 2015-2017)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

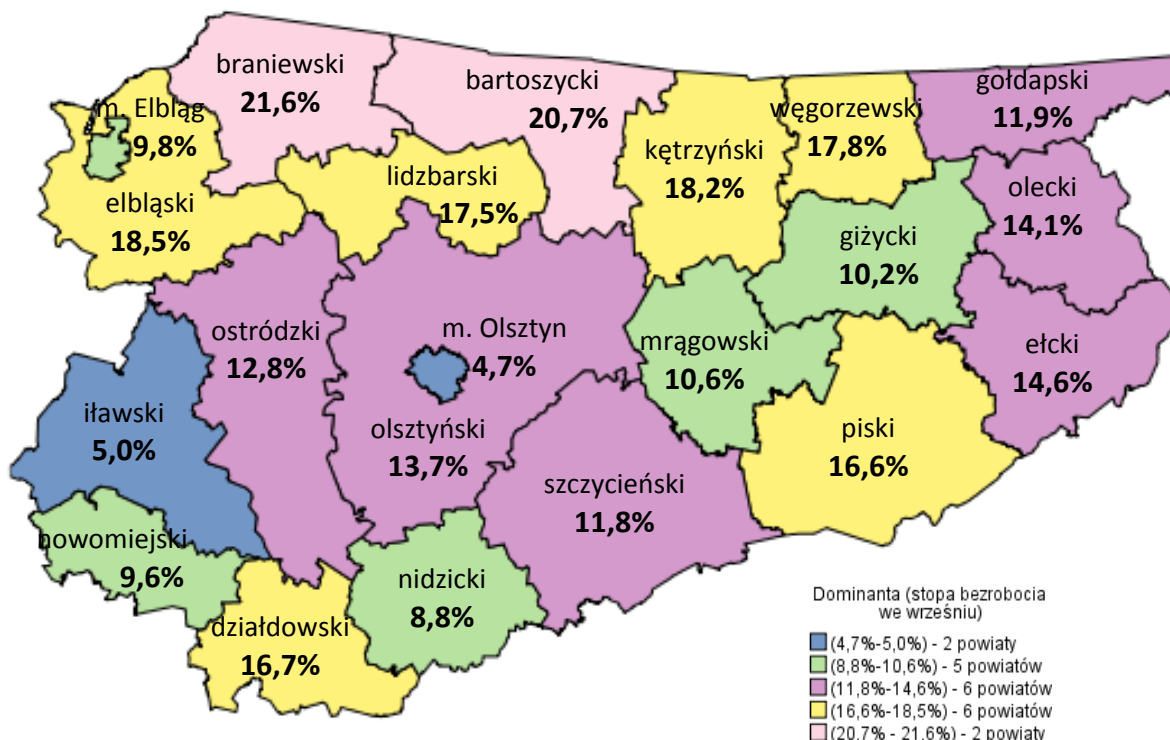
Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem terytorialnym zarówno pod względem liczby osób bezrobotnych, jak i poziomu stopy bezrobocia. Najwyższa stopa bezrobocia we wrześniu br. wystąpiła w powiecie braniewskim (21,6%), najniższa natomiast w mieście Olsztyn (4,7%), zatem różnica pomiędzy powiatami wyniosła 16,9%.

We wrześniu 2017 roku poniżej średniej wojewódzkiej wskaźnik ten wystąpił w siedmiu powiatach:

- miasto Olsztyn – 4,7%,
- iławskim – 5,0%,
- nidzickim – 8,8%,
- nowomiejskim – 9,6%,
- miasto Elbląg – 9,8%,
- giżyckim – 10,2%,
- mrągowskim – 10,6%.

W powiecie szczycieńskim stopa bezrobocia ukształtowała się na tym samym poziomie co średnia województwa (tj. 11,8%). Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął w powiatach: braniewskim (21,6%), bartoszyckim (20,7%), elbląskim (18,5%) oraz kętrzyńskim (18,2%).

Rysunek 2. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim według powiatów (wrzesień 2017)

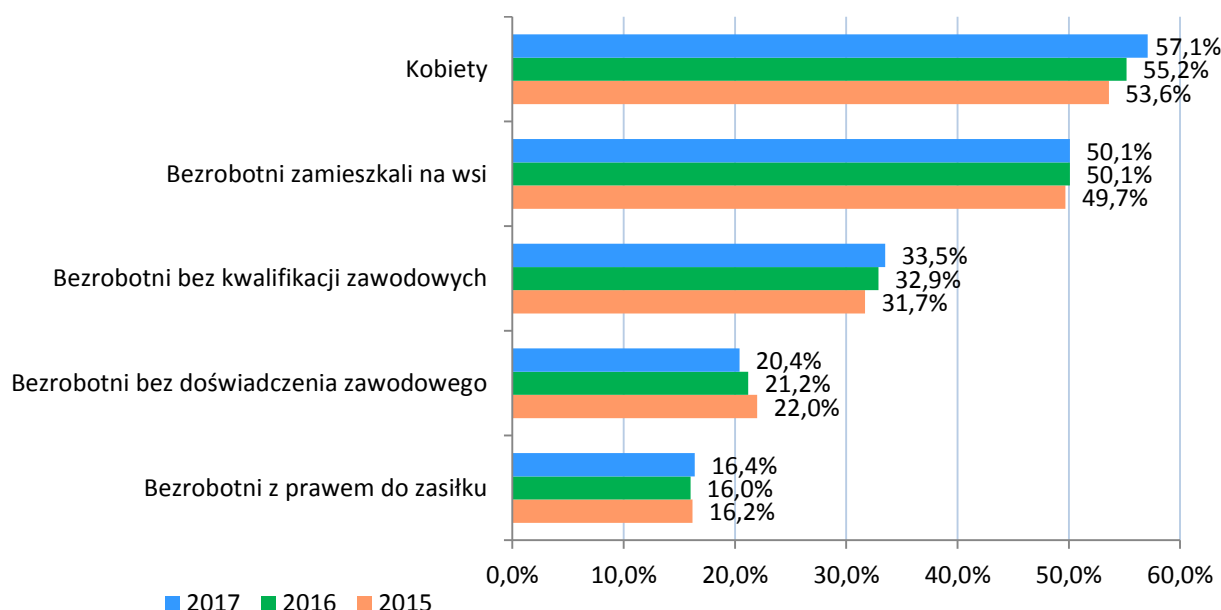
ŹRÓDŁO: URZĄD STATYSTYCZNY W OLSZTYNIE.

2.4. Struktura regionalnego bezrobocia

Analiza struktury bezrobocia pozwala na identyfikację barier, które mogą ograniczać lub uniemożliwiać aktywizację zawodową osób pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy. Stanowi ona niejako ich odzwierciedlenie, dzięki czemu umożliwi adekwatne określenie grup, które powinny być priorytetowo traktowane na regionalnym rynku pracy, a także katalogu działań służących ich aktywizacji.

Bezrobocie w dalszym ciągu bardziej dotyka kobiet, a ich odsetek w ogóle bezrobotnych systematycznie wzrasta. Na koniec września 2015 roku wyniósł on 53,6%, w tym samym okresie w 2016 roku zwiększył się o 1,6 pkt proc. do poziomu 55,2%, natomiast we wrześniu 2017 roku kobiety stanowiły 57,1% (wzrost o 1,9 pkt proc.). Wraz ze spadkiem poziomu bezrobocia maleje również liczba kobiet zarejestrowanych w urzędach pracy, jednak nie jest to tak dynamiczny spadek, jak w przypadku bezrobotnych ogółem. We wrześniu 2016 roku, w porównaniu do analogicznego roku ubiegłego liczba kobiet zmniejszyła się o 12,1% (5 277 osób), natomiast we wrześniu 2017 roku nastąpił spadek ich liczby o 9,8% (3 744 osoby). Jak wynika z rejestrów urzędów pracy, w ogólnej liczbie bezrobotnych kobiet, na koniec września 2017 roku zarejestrowanych było 31,6% kobiet (10 945 osób), które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka oraz 30,2% kobiet (10 448 osób), które posiadają co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia. W sytuacji starzenia się społeczeństwa polskiego, większa obecność na rynku aktywnych zawodowo kobiet jest bardzo istotna.

Wykres 6. Odsetek wybranych kategorii bezrobotnych w bezrobociu rejestrowanym w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2015-2017)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MPIPS-01 o rynku pracy.

Analiza danych statystycznych dotyczących bezrobocia rejestrowanego potwierdza niekorzystną sytuację na rynku pracy ludności zamieszkałej na terenach wiejskich. Wynika to z tego, iż bezrobocie na wsi ma inny charakter niż w mieście. Jest ono bardziej trwałe, a rynek pracy jest mniej elastyczny. Na koniec września 2017 roku w rejestrach urzędów pracy figurowało 30 341 bezrobotnych zamieszkujących obszary wiejskie. W stosunku do analogicznego okresu 2016 roku ich liczba spadła o 4 477 osób (tj. o 12,9%), natomiast w perspektywie września 2015 i 2016 roku, liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi spadła o 5 675 osób (o 14,0%). We wrześniu 2017 r. udział omawianej grupy w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 50,1% i pozostał na tym samym poziomie co we wrześniu 2016 roku, natomiast w latach 2015-2016 ich odsetek zwiększył się o 0,4 pkt proc.

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych to osoby nieposiadające kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonego dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu. We wrześniu 2017 roku ich liczba wyniosła 20 276 osób i w odniesieniu do września 2016 roku spadła o 11,2% (tj. o 2 568 osób). Porównując poziom bezrobocia tej kategorii bezrobotnych do 2015 roku zauważyć można jego spadek o 11,6% (3 004 osoby). Jak wynika ze statystyk urzędów pracy, liczba bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zmniejsza się, jednak tempo spadku jest mniejsze niż ogółem bezrobocia, dlatego też odsetek tych osób wzrasta. Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych na koniec września 2017 roku stanowili 33,5% ogółu bezrobotnych. W stosunku do 2016 roku ich odsetek wzrósł o 0,6 pkt proc, natomiast w latach 2015-2016 zwiększył się o 1,2 pkt proc. wynosząc we wrześniu 2016 roku 32,9%. Do przyczyn wysokiego odsetka analizowanej kategorii osób bezrobotnych w rejestrach urzędów pracy należą m.in. zaniedbania edukacyjne (brak wiedzy ogólnej i zawodowej), niskie aspiracje edukacyjne, niemożność podjęcia dalszej nauki.

Brak doświadczenia zawodowego jest jedną z barier, która utrudnia znalezienie pracy. Pozytywny jest fakt, iż liczba bezrobotnych nieposiadających takiego doświadczenia, systematycznie się zmniejsza, dodatkowo maleje również ich odsetek w ogólnej liczbie zarejestrowa-

nych bezrobotnych. Według stanu na koniec września 2017 roku ich liczba wyniosła 12 371 osób, co stanowiło 20,4% ogółu bezrobotnych. W ciągu trzech lat (wrzesień 2015-2017) nastąpił spadek liczby tej subpopulacji o 31,1% (5 587 osób). Jej odsetek co roku zmniejszał się o 0,8 pkt proc.

Poziom wykształcenia, warunkuje szanse na podjęcie pracy, atrakcyjność pracy, a zwłaszcza wysokość wynagrodzenia, stabilność zatrudnienia i możliwości podejmowania dodatkowej pracy. Na koniec września 2017 roku blisko jedną trzecią (33,1%, 20 042 osoby) stanowili bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, natomiast 26,2% (15 879 osób) – zasadniczym zawodowym. Osoby, które ukończyły szkołę policealną lub posiadają wykształcenie średnie zawodowe stanowią 19,6% (11 860 osób), natomiast bezrobotni absolwenci szkół ogólnokształcących to 11,2% (6 766 osób) ogółu bezrobocia. Wyższe wykształcenie nie zawsze chroni przed bezrobociem, na koniec września 2017 roku 9,9% ogółu bezrobotnych w regionie legitymowało się dyplomem ukończenia uczelni wyższej. Na przestrzeni września 2015-2017, najbardziej zmniejszył się odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (0,8 pkt proc.), natomiast zwiększył się udział procentowy osób, które ukończyły szkołę gimnazjalną lub niższą (0,8 pkt proc.).

Tabela 4. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2015-wrzesień 2017)

Wyszczególnienie	IX 2015	IX 2016	IX 2017	2016/2015	2017/2016
Wyższe	9,8%	9,8%	9,9%	0,0	0,1
Policealne i średnie zawodowe	19,8%	19,5%	19,6%	-0,3	0,1
Średnie ogólnokształcące	11,1%	11,0%	11,2%	-0,1	0,2
Zasadnicze zawodowe	27,0%	26,6%	26,2%	-0,4	-0,4
Gimnazjalne i poniżej	32,3%	33,1%	33,1%	0,8	0,0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Staż pracy łączy się ściśle z wiekiem pracownika. Przeważnie osoby o większym stażu pracy należą do starszych grup wiekowych. Osoby o stażu pracy wynoszącym 30 lat i więcej stanowiły na koniec września 2017 roku 3,1% (1 861 osób), natomiast osoby które przepracowały 20-30 lat to 9,4% (5 715 osób) ogółu bezrobotnych. Analizując rejestry bezrobotnych z regionu można zauważyć, iż osoby z najmniejszym stażem pracy, czyli do roku (18,4%, 11 164 osoby) oraz od 1 roku do 5 lat (24,7%, 14 947) stanowiły łącznie 43,1% ogółu osób bezrobotnych. Odsetek tych osób stopniowo się zwiększa, w stosunku do września 2016 roku wzrósł o 0,5 pkt proc. dla osób ze stażem pracy do roku czasu oraz o 0,4 pkt proc. wśród osób ze stażem pracy 1 - 5 lat. Pozytywną zmianą, jaką można zaobserwować, jest natomiast spadek odsetka osób bez stażu pracy, według stanu na wrzesień 2017 roku wyniósł on 13,7% (8 273 osoby), w stosunku do analogicznego okresu 2016 roku zmniejszył się o 0,7 pkt proc., natomiast rok wcześniej o 1,1 pkt proc. Na podobnym poziomie utrzymuje się natomiast odsetek osób ze stażem pracy wynoszącym 5-10 lat (15,3%, 9 285 osób) oraz 10-20 lat (15,4%, 9 333 osoby).

**Tabela 5. Struktura bezrobotnych według stażu pracy w województwie warmińsko-mazurskim
(wrzesień 2015 – wrzesień 2017)**

Wyszczególnienie	IX 2015	IX 2016	IX 2017	2015/2016	2017/2016
Do 1 roku	16,9%	17,9%	18,4%	1,0	0,5
1-5	24,0%	24,3%	24,7%	0,3	0,4
5-10	15,3%	15,5%	15,3%	0,2	-0,2
10-20	15,5%	15,4%	15,4%	-0,1	0,0
20-30	9,6%	9,5%	9,4%	-0,1	-0,1
30 i więcej	3,2%	3,0%	3,1%	-0,2	0,1
Bez stażu	15,5%	14,4%	13,7%	-1,1	-0,7

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Wysoki udział bezrobotnych (wynoszący 41,5%) w wieku od 18 do 34 roku życia czyli w okresie największej aktywności zawodowej i mobilności jest zjawiskiem niekorzystnym, bowiem są to osoby na etapie budowania przyszłości, zakładania rodzin. W analizowanym okresie (wrzesień 2015-2017) można jednak zauważyć spadek odsetka osób tej grupie wiekowej w rejestrach bezrobotnych, bowiem w porównaniu do września 2015 roku zmniejszył się on o 2,6 pkt proc. Poprawa sytuacji osób młodych na rynku pracy (w wieku 18-34) spowodowana jest głównie przez spadek odsetka najmłodszych bezrobotnych (18-24 lata). Ich udział w ogóle bezrobocia w trzecim kwartale 2017 roku wyniósł 14,0%, w stosunku do analogicznego okresu 2016 roku zmniejszył się o 1,0 pkt proc., natomiast w stosunku do 2015 roku o 1,4 pkt proc. Od lat osoby bezrobotne pomiędzy 25, a 34 rokiem życia przeważają w rejestrach urzędów pracy w regionie, w trzecim kwartale 2017 roku stanowili oni 27,5% ogółu bezrobotnych (16 631 osób), a ich odsetek znacząco się nie zmienia, w tym samym okresie 2016 roku wyniósł 27,6% (19 153 osoby), a w 2015 roku 27,7% (22 556 osób). Jak wynika z analizy danych, w regionie występuje również wysoki poziom bezrobocia osób w wieku 35-44 lata, ich odsetek w trzecim kwartale 2017 roku wyniósł 21,4% (12 984 osoby) i w stosunku do września 2016 roku zmniejszył się o 0,1 pkt proc., natomiast w latach 2015-2016 zwiększył się o 0,5 pkt proc. Odsetek starszych grup wiekowych we wrześniu 2017 wyniósł 17,4% (10 520 osób) dla osób w wieku 45-54 lata, a 11,9% (7 227 osób) dla osób w wieku 55-59 lat. Już od kilku lat procesy demograficzne, czyli starzenie się społeczeństwa, odzwierciedlają się strukturze zarejestrowanych bezrobotnych. W analizowanym okresie (wrzesień 2015-2017) odsetek osób w wieku 60 lat i więcej stale się zwiększa, w ciągu dwóch lat ich udział procentowy wzrósł o 2,8 pkt proc. do poziomu 7,8% ogółu bezrobotnych.

**Tabela 6. Struktura bezrobotnych według wieku w województwie warmińsko-mazurskim
(wrzesień 2015 – wrzesień 2017)**

Wyszczególnienie	IX 2015	IX 2016	IX 2017	2016/2015	2017/2016
18-24	16,4%	15,0%	14,0%	-1,4	-1,0
25-34	27,7%	27,6%	27,5%	-0,1	-0,1
35-44	21,0%	21,5%	21,4%	0,5	-0,1
45-54	18,4%	18,0%	17,4%	-0,4	-0,6
55-59	11,5%	11,7%	11,9%	0,2	0,2
60 lat i więcej	5,0%	6,2%	7,8%	1,2	1,6

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Wśród bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy, to właśnie bezrobocie osób do 30 roku życia najbardziej się zmniejszyło. Biorąc pod uwagę ich odsetek w ogóle bezrobocia według stanu na koniec września 2017 roku wyniósł 27,6% (16 713 osób), w stosunku do analogicznego okresu 2016 roku zmniejszył się o 1,2 pkt proc., a w przeciągu dwóch lat o 2,9 pkt proc. Podobnie jest wśród osób do 25 roku życia, bowiem w okresie trzeciego kwartału 2015-2017 ich udział w ogóle bezrobocia zmniejszył się o 2,4 pkt proc. wynosząc w 2017 roku 14,0% (8 499 osób). Sytuacja bezrobotnych powyżej 50 roku życia jakkolwiek poprawia się, to tempo spadku liczby bezrobotnych w tej grupie jest wolniejsze niż w pozostałych kategoriach osób bezrobotnych. Systematycznie zwiększa się ich odsetek, w okresie wrzesień 2015-2016 o 1,1 pkt proc., natomiast w analogicznym okresie lat 2016-2017 o 1,3 pkt proc. wynosząc 28,8% (17 476 osób).

Tabela 7. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2015 – wrzesień 2017)

Wyszczególnienie	IX 2015		IX 2016		IX 2017	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Bezrobotni do 30 roku życia	24 801	30,5%	19 977	28,8%	16 713	27,6%
Bezrobotni do 25 roku życia	13 345	16,4%	10 450	15,0%	8 499	14,0%
Bezrobotni długotrwale	47 341	58,1%	40 103	57,7%	34 293	56,6%
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	21 525	26,4%	19 128	27,5%	17 476	28,8%
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	13 750	16,9%	12 901	18,6%	12 235	20,2%
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	192	0,2%	173	0,2%	154	0,3%
Bezrobotni niepełnosprawni	5 082	6,2%	4 612	6,6%	4 203	6,9%
Ogółem	81 446	-	69 474	-	60 578	-

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

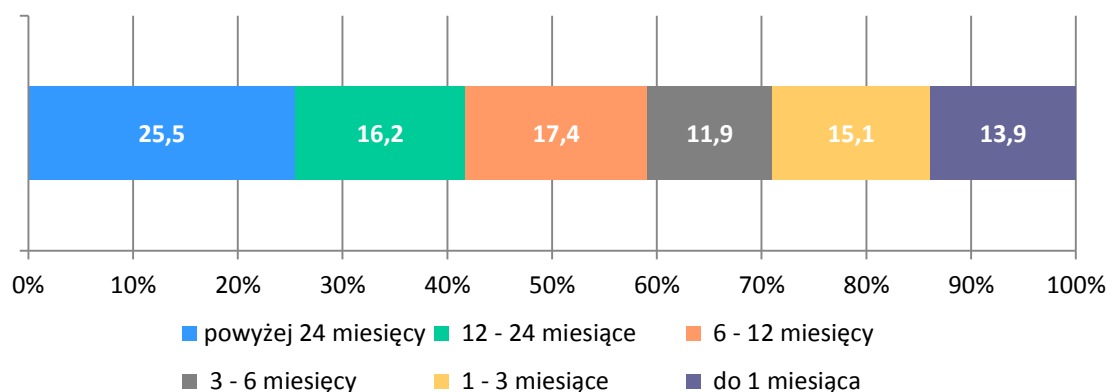
Wśród bezrobotnych jest wiele grup osób, których powrót lub wejście na rynek pracy jest utrudniony ze względu na sytuację, w której się znajdują. Do osób w szczególnej sytuacji można zaliczyć również bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (20,2%, 12 235 osób), bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (0,3%, 154 osoby) oraz bezrobotnych niepełnosprawnych (6,9%, 4 203 osoby). Dla tych osób podjęcie zatrudnienia jest warunkowane wieloma czynnikami (często nie zależnymi od nich samych). Ze względu na konieczność sprawowania opieki nad osobą zależną bezrobotni mają utrudniony start na rynku pracy, ponieważ ich dyspozycyjność jest ograniczona. Dużym wyzwaniem dla polityki społecznej państwa i regionu jest również aktywizacja zawodowa i integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami. Ich nieobecność w życiu publicznym, zawodowym, społecznym i kulturalnym zwraca uwagę na problemy integracji społeczno-zawodowej.

Szanse na powrót na rynek pracy maleją wraz z długością czasu pozostawania bez pracy. Problem pozostawania bez pracy dłużej niż 12 miesięcy dotyczył we wrześniu 2017 roku 41,7% bezrobotnych (25 242 osoby), podczas gdy do 3 miesięcy w rejestrach urzędów pracy pozostawało 29,0% (17 558 osób). Jak wynika ze statystyk, w analogicznym okresie 2015 roku odsetki te wynosiły odpowiednio 39,5% (32 201 osób) oraz 28,0% (22 783 osoby).

Bezrobocie długotrwale będące następstwem bezrobocia długookresowego jest jednym z poważnych problemów społecznych występujących na rynku pracy. Im dłuższa przerwa w pracy, tym mniejsze szanse na jej ponowne uzyskanie. Rosnące wymagania pracodawców,

konieczność uzupełniania kwalifikacji, wykształcenia, a nawet zmiany zawodu czy miejsca zamieszkania, nie sprzyjają skróceniu okresu pozostawania bez pracy. Dotkniętych długotrwałym bezrobociem jest nadal ponad połowa osób zarejestrowanych w urzędach pracy w regionie. Według stanu na koniec września 2017 roku ich odsetek wyniósł 56,6% (34 293 osoby). Biorąc pod uwagę perspektywę ostatnich dwóch lat (wrzesień 2015-2017) można zaobserwować systematyczny spadek udziału procentowego długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobocia (w stosunku do września 2016 roku zmniejszył się on o 1,1 pkt proc., natomiast odnosząc się do analogicznego okresu 2015 roku nastąpił spadek o 1,5 pkt proc.).

Wykres 7. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2017)

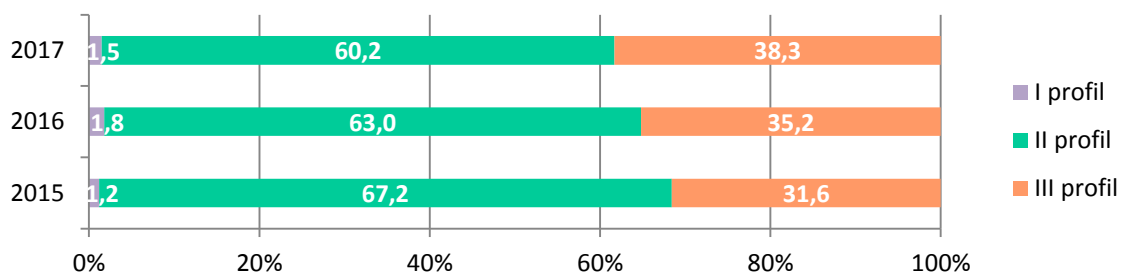

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPiPS-01 O RYNKU PRACY.

Określenie właściwego profilu pomocy jest ważnym elementem pozwalającym na dopasowanie odpowiedniego wsparcia dla bezrobotnego obejmującego różne usługi i instrumenty rynku pracy. Ustalanie odpowiedniego profilu pomocy następuje na podstawie określenia dwóch zmiennych: oddalenia od rynku pracy bezrobotnego oraz jego gotowości do wejścia lub powrotu na rynek.

Na koniec września 2017 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy znajdowało się 60,2% (35 148 osób) z ustalonym II profilem pomocy, 38,3% (22 364 osoby) z III profilem oraz 1,5% (891 osób) osób z I profilem pomocy. Jak wynika ze statystyk najwięcej osób bezrobotnych wymaga intensywnego wsparcia w celu znalezienia zatrudnienia. Jednakże w stosunku do trzeciego kwartału 2016 roku, można zaobserwować niepokojący wzrost odsetka osób z ustalonym III profilem pomocy (o 3,1 pkt proc.) przy jednoczesnym spadku udziału procentowego osób z II i III profilem (odpowiednio o 2,8 pkt proc. oraz 0,3 pkt proc.).

Wykres 8. Bezrobotni z ustalonym profilem pomocy według stanu na koniec września 2015-2017

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPiPS-01 O RYNKU PRACY.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2017 roku zakładał utrzymanie wskaźnika procentowego udziału następujących grup w ogólnej liczbie bezrobotnych na poziomie nie wyższym niż:

- osoby do 30 roku życia <28,6%, w tym osoby do 25 roku życia <14,7%;
- osoby powyżej 50 roku życia <30,0%;
- długotrwale bezrobotni <60%.

Analiza struktury bezrobocia we wrześniu 2017 roku wskazuje na to, że zostały osiągnięte wszystkie wskaźniki dotyczące procentowego udziału wymienionych grup w ogólnej liczbie bezrobotnych. Na koniec września br. wskaźniki te ukształtowały się na poziomie 27,6% dla bezrobotnych do 30 roku życia, 14,0% dla osób do 25 roku życia, 28,8% dla bezrobotnych powyżej 50 r.ż. oraz 56,6% dla długotrwale bezrobotnych. Można przypuszczać zatem, że wskaźniki te zostaną również osiągnięte na koniec roku.

2.5. Fundusz Pracy i aktywizacja zawodowa bezrobotnych

Od początku 2017 roku w województwie warmińsko-mazurskim wydatki powiatowych urzędów pracy na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej wyniosły 156 333,0 tys. zł. Jest to znaczący wzrost nakładów w odniesieniu do lat poprzednich - tj. o 38,6% więcej niż w 2015 roku i o 19,3% niż w roku ubiegłym.

Tabela 8. Wykorzystanie środków FP ogółem przez powiatowe urzędy pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim (wraz z KFS i art. 150f Ustawy) w latach 2015-2017

Wyszczególnienie	Przyznane środki FP algorytm + dodatkowo pozyskane + zmiany na wniosek Starosty (Prezydenta) ¹ (tys. zł)			Poniesione wydatki FP ² (tys. zł)			Wykorzystanie środków FP (%)		
	Według stanu na dzień 30.IX:			Według stanu na dzień 30.IX:			Według stanu na dzień 30.IX:		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej - OGÓŁEM, w tym:	227 994,3	211 052,2	250 952,1	112 823,3	131 005,2	156 333,0	49,5%	62,1%	62,3%
- na finansowanie projektów realizowanych w ramach EFS	82 310,4	80 912,5	94 927,1	14 792,0	56 343,7	59 309,5	18,0%	69,6%	62,5%
- na finansowanie zadania wymienionego w art. 69a ust. 2 tj. Krajowy Fundusz Szkoleniowy	5 140,6	6 190,0	6 328,7	2 711,1	4 838,3	4 235,1	52,7%	78,2%	66,9%
- na finansowanie zadania określonego w art. 150f Ustawy tj. refundacja pracodawcom/przedsiębiorcom kosztów wynagrodzeń, nagród, składek społecznych skierowanych bezrobotnych do 30 r.ż.	0,0	33 533,8	52 924,0	0,0	12 702,0	38 097,2	-	37,9%	72,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DECYZJI FINANSOWYCH MINISTRA WŁAŚCIWEGO DS. PRACY¹ ORAZ SPRAWOZDANIA MRPIPS-02 O PRZYCHODACH I WYDATKACH FUNDUSZU PRACY²

Porównując wydatki powiatowych urzędów pracy w analizowanych okresach, na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (w tym Krajowy Fundusz Szkoleniowy i art. 150f Ustawy), w 2017 roku ogółem środki FP przeznaczone na ich realizację zostały wykorzystane w 62,3% (o 12,8 pkt proc. więcej niż w 2015 roku i o 0,2 pkt proc. w 2016 r.), w tym środki:

- ❖ na projekty realizowane ramach EFS – wydatkowano w 62,5%, o 44,5 pkt proc. więcej niż w 2015 roku⁶ i o 7,1 pkt proc. mniej niż w 2016;

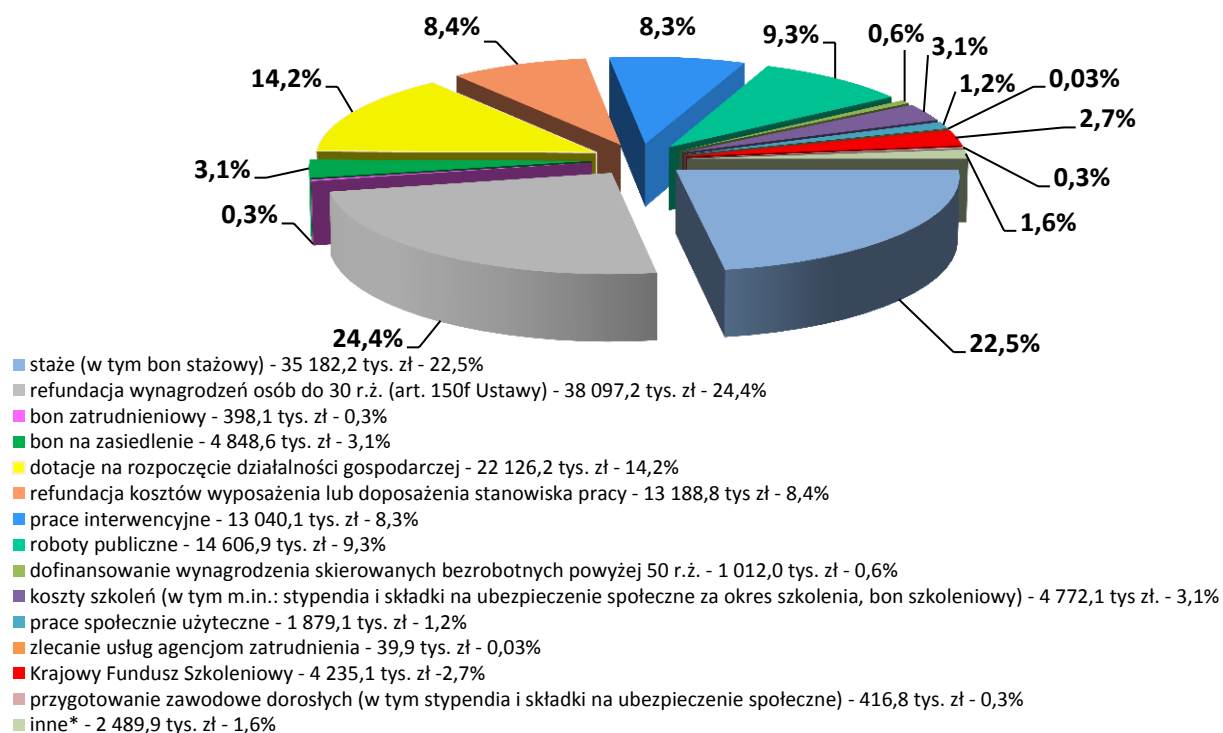
⁶ Na niższy stopień wykorzystania środków FP ogółem w 2015 roku na programy na rzecz promocji zatrudnienia (...), w stosunku do 2016 roku, przełożył się fakt, niepełnego wykorzystania środków FP na projekty realizowane

- ❖ na obsługę Krajowego Funduszu Szkoleniowego wykorzystano 66,9% przyznanych środków, o 14,2 pkt proc. więcej niż w 2015 roku ale o 11,3 pkt proc. mniej niż w 2016;
- ❖ związane z refundacją pracodawcom/przedsiębiorcom kosztów wynagrodzeń, nagród, składek społecznych skierowanych bezrobotnych do 30 r.ż., zostały wykorzystane w 72% - o 34,1 pkt proc. więcej w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego.

Na koniec III kwartału 2017 roku, największy udział procentowy w wydatkach ogółem na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (wraz z KFS) stanowiły:

- ❖ koszty związane z refundacją pracodawcom/przedsiębiorcom kosztów wynagrodzeń, nagród, składek społecznych skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia, (art. 150f Ustawy), tj. 24,4% (38 097,2 tys. zł);
- ❖ staże (w tym bon stażowy) - 22,5% (35 182,2 tys. zł);
- ❖ dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej - 14,2% (22 126,2 tys. zł);
- ❖ roboty publiczne - 9,3% (14 606,9 tys. zł).

Wykres 9. Struktura wydatków FP powiatowych urzędów pracy w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (wraz z KFS i art. 150f Ustawy) na koniec września 2017 roku

*"inne" ujęte zostały wydatki: (1) koszty studiów podyplomowych (212,6 tys. zł w tym stypendia i składki na ubezpieczenie społeczne); (2) stypendia i składki na ubezpieczenie społeczne za okres kontynuowania nauki (53,0 tys. zł); (3) zatrudnienie wspierane (59,7 tys. zł); (4) wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych (26,9 tys. zł); (5) badania osób bezrobotnych (322,2 tys. zł); (6) refundacja składek na ubezpieczenie (114,9 tys. zł); (7) koszty specyficznych elementów programów specjalnych (85,5 tys. zł); (8) koszty przejazdu i zakwaterowania (1 312,1 tys. zł); (9) opieka nad dzieckiem, osobą zależną (247,3 tys. zł); (10) inne instrumenty rynku pracy (55,7 tys. zł)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MPIPS-02 O PRZYCHODACH I WYDATKACH FUNDUSZU PRACY.

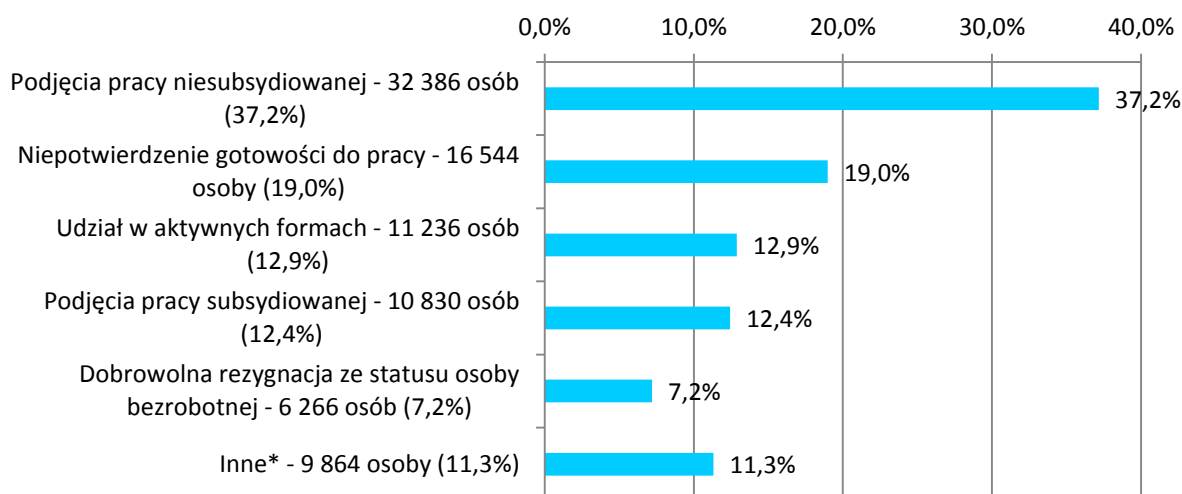
w ramach EFS tj. RPO WiM 2014-2020. Przyczyną tego opóźnienia było podpisanie w drugiej połowie roku Aneksu do Kontraktu Terytorialnego, co przełożyło się na podpisanie umów o dofinansowanie projektów z powiatowymi urzędami pracy dopiero na przełomie października/listopada 2015 roku.

Na przestrzeni trzech lat zwiększył się poziom wydatkowanych środków na aktywizację osób do 30 roku życia do poziomu 85 412,0 tys. zł (wzrost o 49,5% w porównaniu do 2015 i o 43,3% do 2016 roku). Wydatki na osoby młode poniżej 25 roku życia wyniosły 48 277,5 tys. zł, tj. o 30,1% więcej niż w 2015 i o 35,2% więcej niż w 2016 roku.

W przypadku nakładów przeznaczonych na aktywizację osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (20 743,9 tys. zł) odnotowano znaczący wzrost w stosunku do dwóch lat wstecz tj. o 29,2% i niewielki o 4,1% w odniesieniu do 2016.

Od początku 2017 roku z rejestrów urzędów pracy wyłączono 87 126 bezrobotnych, najczęstszą przyczyną wyrejestrowania było podjęcie pracy niesubsydiowanej przez osobę bezrobotną (37,2% odpływu). Ponad ¼ osób wyłączonych z ewidencji stanowili bezrobotni, którzy nie potwierdzili gotowości do pracy (19% odpływu) lub dobrowolnie zrezygnowali ze statusu bezrobotnego (7,2%). Z powodu udziału w aktywnych formach (tj. staż, szkolenie, przygotowanie zawodowe dorosłych i prace społecznie użyteczne) wyłączono 12,9% bezrobotnych, natomiast z powodu podjęcia pracy subsydiowanej rejestr opuściło ponad 12,4% bezrobotnych.

Wykres 10. Przyczyny wyłączeń z ewidencji bezrobotnych w okresie I-IX 2017 roku

*Inne (w tym, m.in.: nabycie praw emerytalnych lub rentowych, nabycie praw do świadczeń przedemerytalnych, odmowa bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy, podjęcie nauki i inne).

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

Podobnie jak w ubiegłym roku kształtuje się dynamika zmian liczby osób bezrobotnych aktywizowanych w ramach poszczególnych form wsparcia. W porównaniu do 2015 roku o ponad ¼ zmalała liczba podjęć pracy niesubsydiowanej, wzrosła natomiast liczba podjęć pracy subsydiowanej (o 24,6%). Znaczny spadek odnotowano w przypadku liczby osób podejmujących staż (o 1 031 osób, tj. o 13,9%). Z roku na rok coraz mniej osób korzysta z bonu stażowego (w porównaniu do 2015 roku spadek o 87,9%). Warto jednak zaznaczyć, że w perspektywie lat 2015-2017 nastąpił istotny spadek liczby bezrobotnych w województwie, co również przekłada się na dane dotyczące ich aktywizacji zawodowej.

**Tabela 9. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim
(styczeń-wrzesień 2015-2017)**

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	Zmiana 2015-2017	
				Liczba	%
Podjęcia pracy niesubsydiowanej	44 036	40 064	32 386	-11 650	-26,5%
Podjęcia pracy subsydiowanej, w tym:	8 693	10 494	10 830	2 137	24,6%
❖ prace interwencyjne	3 002	2 502	2 916	-86	-2,9%
❖ roboty publiczne	2 415	2 417	2 422	7	0,3%
❖ podjęcie działalności gospodarczej	884	979	1 088	204	23,1%
❖ podjęcie pracy w ramach refundacji wyposażenia lub doposażenia miejsca pracy	1 369	1 280	1 216	-153	-11,2%
Szkolenia	1 755	1 549	1 593	-162	-9,2%
❖ w tym bon szkoleniowy	354	177	196	-158	-44,6%
Staże	7 418	6 184	6 387	-1 031	-13,9%
❖ w tym bon stażowy	381	86	46	-335	-87,9%
Prace społecznie użyteczne	4 500	3 917	3 254	-1 246	-27,7%
Przygotowanie zawodowe dorosłych	52	29	2	-50	-96,2%
Razem zaktywizowani środkami Funduszu Pracy*	22 418	22 173	22 066	- 352	-1,6%

*podjęcia pracy subsydiowanej, szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne, przygotowanie zawodowe dorosłych

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPIPS-01 O RYNKU PRACY.

W ramach przyznanych środków z Funduszu Pracy w urzędach pracy zaktywizowano do końca września 2017 roku 22 066 osób bezrobotnych. Wśród osób zaktywizowanych 10 908 osób to mieszkańcy wsi (49,4%), 8 663 osoby (39,3%) to długotrwale bezrobotni, 11 519 osób (52,2%) to kobiety. Prawie 41,3% zaktywizowanych od początku 2017 roku (9 106 osób) stanowiły osoby do 30 roku życia, natomiast 20,7% (4 573 osoby) to bezrobotni powyżej 50 roku życia.

Wskaźnik efektywności programów rynku pracy, finansowanych z Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego założono w 2017 roku na poziomie nie niższym niż 70,2%. Ocena stopnia jego osiągnięcia będzie możliwa po zakończeniu roku kalendarzowego.

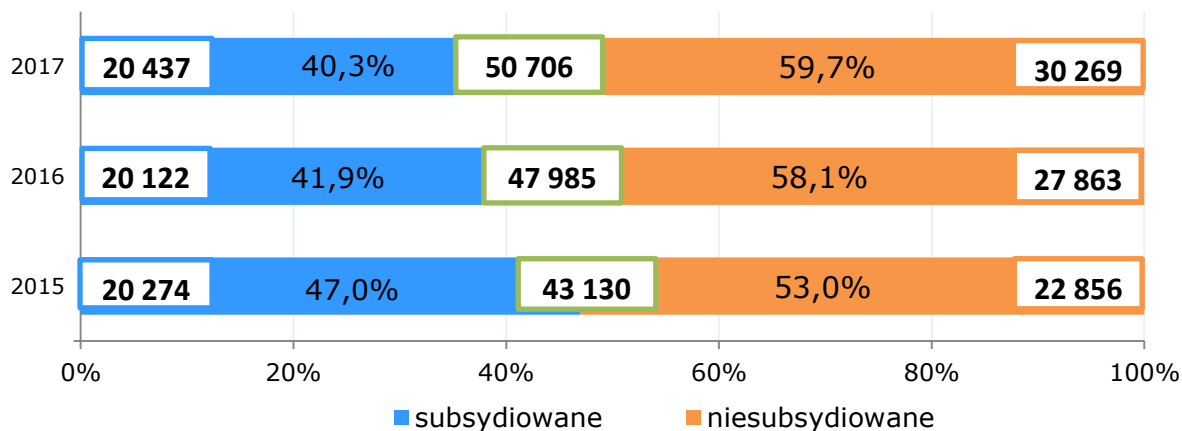
Na poziom aktywizacji zawodowej bezrobotnych niewątpliwie wpływ ma liczba oraz struktura ofert pracy jakimi w danym czasie dysponują powiatowe urzędy pracy. Poprzez możliwość skorzystania z ofert niesubsydiowanych (czyli takich, które pochodzą bezpośrednio od pracodawców), ofert subsydiowanych lub z oferowanych miejsc aktywizacji zawodowej (tj. staży, przygotowania zawodowego dorosłych, prac społecznie użyteczne) bezrobotni mogą uzyskać zatrudnienie, zdobyć doświadczenie zawodowe lub nabyć nowe umiejętności i kompetencje.

W okresie od stycznia do września br. do urzędów pracy wpłynęło 50 706 ofert wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (o 2 721 ofert, tj. o 5,7% więcej niż w tym czasie przed rokiem oraz o 17,6% więcej niż w 2015 roku), w tym:

- ❖ oferty pracy niesubsydiowanej – 30 269 ofert, o 8,6% więcej niż w okresie I-IX 2016 roku i o 32,4% więcej niż w 2015 roku;
- ❖ oferty zatrudnienia subsydiowanego – 9 770 ofert, wzrost o 6,4% w odniesieniu do 2016 r. i o 33,1% w porównaniu do okresu I-IX 2015 roku;

- ❖ miejsca aktywizacji zawodowej – 10 667 ofert, w porównaniu do 2016 roku zanotowano spadek o 2,5%, a w stosunku do 2015 spadek o 17,5%.

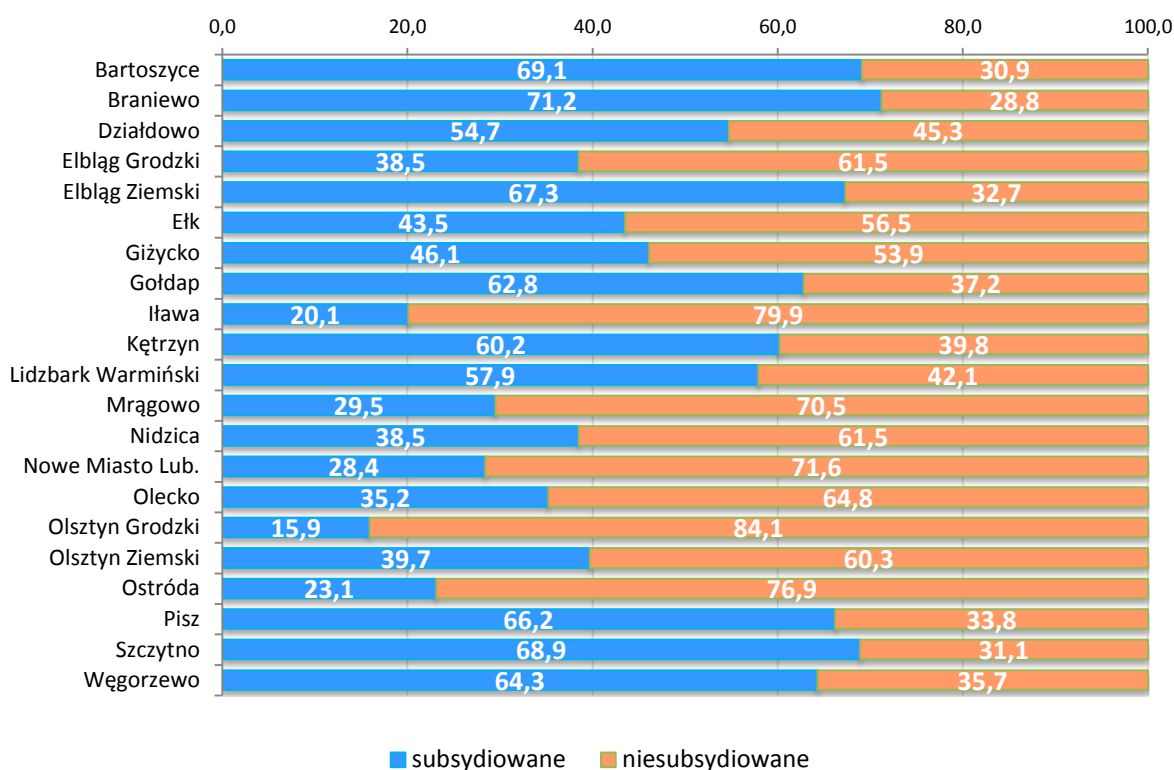
Wykres 11. Struktura wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (styczeń-wrzesień 2015-2017)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAWCZOŚCI MPiPS-01 O RYNKU PRACY.

Poza ogólnym wzrostem liczby ofert pracy, korzystnie przedstawia się również struktura wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w województwie. Od 2015 roku odnotowujemy systematyczny wzrost udziału ofert niesubsydiowanych, które w okresie styczeń-wrzesień 2017 roku stanowiły 59,7% ogółu ofert, podczas gdy w analogicznym okresie 2015 i 2016 roku, było to odpowiednio 53,0% oraz 58,1%.

Wykres 12. Struktura wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszone do powiatowych urzędów pracy w I - III kwartale 2017 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie sprawozdania MPiPS-01.

Na Warmii i Mazurach w 11 powiatowych urzędach pracy, dominowały oferty z tzw. wolnego rynku. Największy odsetek tego rodzaju ofert pracy dostępny był m.in. w: mieście Olsztyn (84,1% to oferty niesubsydiowane), powiecie iławskim (79,9%) oraz powiecie ostródzkim (76,9%).

W pozostałych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego, większość ofert zatrudnienia stanowi praca subsydiowana, w niektórych powiatach regionu oferty takie stanowią ponad 70 proc. Największy udział ofert zatrudnienia subsydiowanego charakteryzuje powiaty braniewski i bartoszycki, gdzie odpowiednio 71,2% i 69,1% to oferty subsydiowane, czyli finansowane z Funduszu Pracy lub Europejskiego Funduszu Społecznego.

3. Wnioski i prognoza zmian

Od wielu lat rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim należał do najtrudniejszych w Polsce, co znajdowało odzwierciedlenie w wysokiej stopie bezrobocia, dużej liczbie bezrobotnych oraz wysokim odsetku osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Sytuację na rynku pracy w ostatnim okresie kształtował silny wzrost popytu na pracę wynikający z korzystnych uwarunkowań koniunktury gospodarczej, o czym świadczy m.in. rosnąca liczba pracujących. Z drugiej jednak strony, w wyniku niekorzystnych zmian struktury demograficznej liczba osób aktywnych zawodowo obniża się. Oddziaływanie obu czynników przyczyniło się do istotnego spadku bezrobocia oraz wydłużenia czasu potrzebnego na znalezienie pracownika.

Sytuacja społeczno – gospodarcza naszego województwa nierozzerwalnie związana jest z sytuacją w kraju. Prognoza Komisji Europejskiej (KE), opublikowana 9 listopada 2017 roku, wskazuje na stabilną sytuację ekonomiczną w Polsce. Wyrazem tego jest podwyższenie prognozy wzrostu gospodarczego w Polsce w 2017 roku z 3,5 do 4,2 proc. PKB, a w 2018 roku z 3,2 do 3,8 proc. PKB. Główną siłą napędową wzrostu, w opinii analityków Komisji Europejskiej, będzie popyt wewnętrzny z konsumpcją indywidualną, wspieraną przez rekordowo wysoki poziom zaufania konsumentów i korzystne trendy na rynku pracy. Bezrobocie - według metodologii unijnej ma wynieść w 2017 roku 5 proc. i spaść w przyszłym roku do 4,2 proc. (średnia dla całej UE oszacowana jest odpowiednio na 7,8 oraz 7,3 proc.). Coraz lepsza sytuacja na rynku pracy, w perspektywie ma jednak doprowadzić do przyspieszenia wzrostu cen, szczególnie w sektorze usług. Średnia inflacja ma wynieść w 2017 roku 1,6 proc., a w przyszłym 2,1 proc. Komisja przewiduje, że pod koniec horyzontu prognozy, tj. w 2019 r., ze względu na wyższą inflację redukującą realny dochód rozporządzalny gospodarstw domowych i spowolnienie wzrostu zatrudnienia, zahamowana zostanie konsumpcja. KE wskazała również, że braki na rynku pracy mogą się okazać barierą hamującą inwestycje, a wyższy wzrost wynagrodzeń może spowodować wyższą inflację.⁷

Korzystna dla Polski jest również opinia Agencji Moody's. Jak wynika z jej wrześniowego raportu, wyższy od oczekiwań może być wzrost PKB. Agencja podniosła prognozę wzrostu PKB Polski w bieżącym roku do 4,3 proc. z 3,2 proc. Przyczyną wzrostu, w opinii ekspertów z Moody's, będzie prywatna konsumpcja, a także powolna, ale stabilna odbudowa w inwestycjach. Moody's podwyższyła również prognozę dynamiki PKB Polski na 2018 r. do 3,5 proc. z 3,1 proc.⁸

Analitycy z Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) prognozują natomiast, że przewidywana w 2018 roku koniunktura makroekonomiczna w Polsce będzie zbliżona do obecnej. Zakłada się, że PKB ma wzrosnąć realnie o 3,2%, a więc na poziomie przewidywanym w IV kwartale 2017 roku. Wzrastać będzie wartość dodana w przemyśle (planowany wzrost o 4,5% w porównaniu do roku poprzedniego), budownictwie (wzrost o 7,7%), a także w usługach rynkowych (o 3,4%). Prognozy przewidują również dalszy wzrost popytu krajowego (o 3,3%). W tym samym czasie inwestycje wzrosną o 7,1%, zaś spożycie indywidualne o 3,4%. W 2018 rok prognozowana inflacja średniorocznie powinna wynieść 2,2% (w porównaniu do szacowanego wzrostu w 2017 roku o 1,3%). Wśród czynników, które mogą wpływać na ogólny wzrost cen, wskazuje się rosnące ceny paliw oraz cen żywności. W 2018 roku, wg ekspertów z Instytutu, spodziewać się można przyspieszenia wzrostu eksportu, którego

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_autumn_091117_pl_en.pdf z dn.9.11.2017 r.

⁸ <https://www.moody's.com/credit-ratings/Poland-Government-of-credit-rating-613900>

przyrost wyniesie 9,4% oraz dodatniej dynamiki importu, który wzrośnie o 9,8%. Prognozowana jest również dobra sytuacja na rynku pracy. Według IBnGR stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce na koniec 2018 roku może ukształtować się na poziomie 8,6%. Szacuje się również wzrost zatrudnienia, który będzie jednak niższy niż w 2016 roku. W latach 2017-2018 wyniesie odpowiednio 1,5 oraz 1,3%.⁹

Dość stabilną sytuację na rynku pracy, aczkolwiek w dalszej perspektywie z oczekiwanym wyhamowaniem dynamiki zatrudnienia, przedstawia również projekcja inflacji i PKB, opracowana w Departamencie Analiz Ekonomicznych Narodowego Banku Polskiego. Wprawdzie uwarunkowania popytu na pracę pozostają korzystne na co wskazują wysokie wskaźniki prognoz zatrudnienia przedsiębiorstw, ale przy rekordowo niskiej stopie bezrobocia ograniczeniem dla wzrostu liczby pracujących w coraz większym stopniu będzie malejąca podaż pracy.¹⁰ Kurczący się zasób siły roboczej wynikać będzie z kontynuacji negatywnych tendencji demograficznych obserwowanych w Polsce, tj. zmniejszania się liczebności roczników wchodzących na rynek pracy oraz wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Prognozy demograficzne dla województwa warmińsko-mazurskiego sporządzone przez Główny Urząd Statystyczny szacują, iż w 2035 roku odsetek tej grupy będzie wynosił 22,9% (w porównaniu do 18,5% w 2016 r.), a dalszej perspektywie wzrośnie do 29,4% (w 2050 roku). Tym samym w strukturze ludności zmniejszać się będzie udział procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym (z 18,4% w 2016 r. poprzez 15,4% w 2035 roku do 14,5% w 2050 r.) oraz w wieku produkcyjnym (odpowiednio z 63,1% do 61,7% i 56,0%). Prognozy GUS przewidują również dalszy spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrost w wieku poprodukcyjnym. Szacuje się, że od 2016 roku do 2035 roku zmiany w populacji w poszczególnych grupach ekonomicznych w regionie wynosić będą odpowiednio – spadek o 21,9% (57 923 osób) i 9,2% (83 209 osób) w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym i wzrost o 15,5% (41 052 osoby) w wieku poprodukcyjnym¹¹. W bliższej perspektywie niepewność co do wielkości zasobów siły roboczej wynika z trudności w ocenie tempa przechodzenia na emeryturę osób, którym będzie ona przysługiwać zgodnie z obowiązującą ustawą obniżającą wiek emerytalny. W przypadku dobrej koniunktury i wysokiej liczby wakatów odchodzenie na emeryturę może być odsuwane w czasie. W przypadku spowolnienia gospodarczego osoby uprawnione mogą chcieć szybciej opuścić rynek pracy.¹²

Czynnikami potencjalnie zwiększającym wielkość zasobów rynku pracy mogą być migracje powrotne Polaków. Pomimo, iż ujemne saldo migracji wewnętrznych w ostatnich latach utrzymuje się na zbliżonym poziomie (ok. 2,7 tys. osób), to widoczny jest spadek salda migracji zewnętrznych (z -991 w 2013 r. do -272 w roku 2016)¹³. O zjawisku tym świadczy również systematycznie wzrastająca liczba decyzji administracyjnych dotyczących ustalenia uprawnień z tytułu bezrobocia osobom powracającym z pracy w krajach UE/EOG. Do końca września 2017 roku w województwie wydano ich 2 141 (dla porównania w 2013 roku było ich 1 176). Pomimo tych sygnałów, prognoza ludności GUS do 2050 roku zakłada, że odpływ migracyjny ludności województwa warmińsko-mazurskiego w najbliższym okresie będzie większy niż napływ. W 2016 r. w wyniku migracji ubyło z województwa 3,0 tys. osób. Przewi-

⁹ Stan i prognoza koniunktury gospodarczej nr 93; Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową 2017 r.

¹⁰ Raport o inflacji; Narodowy Bank Polski, 2017 r.

¹¹ Prognoza ludności na lata 2014-2050, GUS 2014 r. Stan i ruch naturalny ludności w województwie warmińsko-mazurskim w 2016 roku. Urząd Statystyczny, Olsztyn 2017 r.

¹² Raport o inflacji – lipiec 2017 rok, NBP 2017 r.

¹³ BDL; <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica> z dn. 9.11.2017 r.

duje się, że do 2025 roku ujemne saldo migracji zmniejszy się do poziomu 2,3 tys. osób, a w 2050 roku do 1,9 tys. osób¹⁴.

Luki na regionalnym rynku pracy mogą być również zaspokajane poprzez zatrudnienie osób z zagranicy. O tym, że jest to często wykorzystywane rozwiązanie świadczy lawinowy wzrost liczby oświadczeń dotyczących zamiaru powierzenia wykonywania krótkookresowej pracy cudzoziemcom w oparciu o uproszczoną procedurę - od 1 423 w 2014 r. poprzez 8 989 w 2016 do 16 275 w pierwszych trzech kwartałach 2017 roku. Nadmienić należy, iż uproszczona procedura ma zastosowanie tylko wobec obywateli Białorusi, Ukrainy, Rosji. Mołdowy, Gruzji i Armenii. Rośnie również liczba zezwoleń na pracę długoterminową. W I półroczu 2017 roku Wojewoda Warmińsko-Mazurski wydał 2 026 takich zezwoleń (w całym 2016 roku - 346).

Trudny do określenia pozostaje wpływ programu „Rodzina 500 plus” na rynek pracy. Z jednej strony istnieje obawa, że wzrost wielkości świadczeń rodzinnych może przyczyniać się do opuszczenia rynku pracy przez część osób obecnie aktywnych zawodowo. Wyższe świadczenia zwiększają bowiem koszt alternatywny podjęcia zatrudnienia i w konsekwencji zniechęcają do poszukiwania i podjęcia pracy osoby o niskim dochodzie. Z drugiej strony, kontynuacji wzrostowej tendencji zatrudnienia wszystkich grup wiekowych sprzyja wzmacniany transferami budżetowymi wyższy popyt konsumpcyjny¹⁵.

Zmiany obserwowane na rynku pracy w powiązaniu z prognozami demograficznymi, skłaniają do stwierdzenia, iż w najbliższym czasie rynek pracodawcy coraz wyraźniej zmieniać się będzie w rynek pracownika. Potwierdzają to również wyniki kolejnej edycji badania „Barometr zawodów”. Realizowane od trzech lat przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie badanie jest jakościową, krótkookresową prognozą wskazującą zarówno na popytową jak i podażową stronę regionalnego rynku pracy i stanowiącą istotne źródło informacji na temat rzeczywistej sytuacji związanej z zapotrzebowaniem na pracowników. Zgodnie z prognozowanymi trendami, w 2018 roku wskazuje się na zwiększenie grup zawodów, w których pracodawcy będą mieli trudności w znalezieniu pracowników. Dotyczyć to będzie przede wszystkim pracowników branży transportowej, budowlanej, gastronomicznej oraz usługowej. Jako zawód nadwyżkowy w 2018 roku oceniono zawód ekonomisty. W toku badania eksperci zwracali również uwagę na zawody dyskusyjne, które od lat powodują sporo kontrowersji. Do zawodów tych zalicza się zawody, w których dane statystyczne wskazują na nadwyżkę dostępnych potencjalnych kandydatów do pracy (znaczna liczba osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w danej grupie zawodów), ale pracodawcy odnotowują rzeczywisty deficyt pracowników. W tej grupie zawodów najczęściej wskazywano: fryzjerów, szwaczki, kucharzy oraz mechaników pojazdów samochodowych. Rzeczywisty deficyt jest tutaj uwarunkowany wieloma czynnikami takim jak: trudne warunki pracy, niskie wynagrodzenie, nieaktualne umiejętności, praca zmianowa, czy brak doświadczenia zawodowego.

Porównując wyniki wszystkich trzech edycji „Barometru zawodów” obserwujemy stałą tendencję wzrostową liczby zawodów deficytowych (z 11 zawodów określonych na 2016 rok, przez 20 w 2017 roku do 25 prognozowanych na 2018 rok) i spadek liczby zawodów nadwyżkowych (z 17 zdefiniowanych na 2016 rok do 1 przewidywanego na 2018).

Mając na uwadze wszystkie powyższe przesłanki, prognozy i szacunki dotyczące przyszłej sytuacji gospodarczej, przy uwzględnieniu aktualnej diagnozy zjawisk kształtujących lokalny

¹⁴ Prognoza ludności na lata 2014-2050, GUS 2014 r.

¹⁵ Raport o inflacji; Narodowy Bank Polski, 2017 r.

rynek pracy w województwie pokusić się można o prognozę poziomu bezrobocia na koniec 2018 roku. Według przewidywań powiatowych urzędów pracy w 2018 roku liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim może kształtować się od 56 324 osób w wersji optymistycznej do 63 334 przy założeniach pesymistycznych.

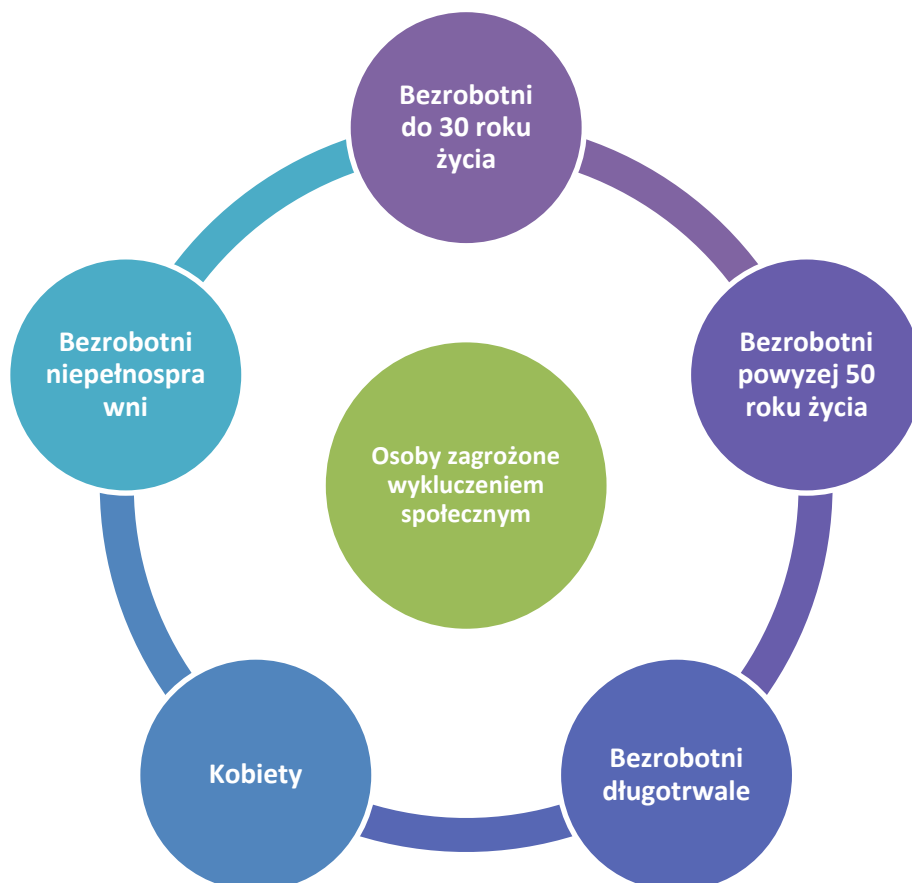
Szacunki Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, uwzględniające najnowsze prognozy gospodarcze dla Polski oraz analizę aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim wskazują natomiast na to, iż poziom bezrobocia na koniec 2018 roku kształtować się będzie na poziomie równym lub mniejszym niż 55 480 osób. Ponadto zakłada się, że wszystkie działania podjęte w oparciu o Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2018 rok przyczynią się m.in. do osiągnięcia w regionie, w końcu 2018 roku, wskaźnika zatrudnienia na poziomie równym lub większym niż 49,6% oraz współczynnika aktywności zawodowej na poziomie nie mniejszym niż 53,9%

Osiągnięcie prognozowanych wskaźników realizacji RPDZ na 2018 rok będzie wymagało zintegrowanych i komplementarnych działań, uwzględniających stronę podażową i popytową rynku pracy, tj. rozwój miejsc pracy oraz kompetencje mieszkańców, a także potencjał instytucji, publicznych służ zatrudnienia i partnerów rynku pracy. Znajduje to odzwierciedlenie w celach i priorytetach Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2018 rok.

4. Priorytetowe grupy osób

W oparciu o analizę struktury regionalnego bezrobocia, z uwzględnieniem założeń krajowej i regionalnej polityki, wyróżniono pięć grup bezrobotnych. Definiując priorytetowe grupy osób bezrobotnych w regionie wzięto pod uwagę również bariery znacznie utrudniające określonym grupom osób znalezienie zatrudnienia.

Rysunek 3. Priorytetowe grupy bezrobotnych

Bezrobocie osób młodych stanowi jeden z podstawowych problemów rynku pracy, z jakim muszą zmierzyć się publiczne służby zatrudnienia. Młodzi ludzie są bardziej niż inne grupy narażeni na bezrobocie. Do powodów wysokiego odsetka osób pozostających bez pracy (27,6% - osób do 30 roku życia, 14,0% - osób do 25 roku życia), można zaliczyć m.in. brak doświadczenia zawodowego, brak dopasowania kompetencji do potrzeb pracodawców, zbyt niskie zarobki dla osób bez doświadczenia. Jak wynika ze statystyk za III kwartał 2017 roku, aż 30,1% bezrobotnych do 30 roku życia oraz 40,9% bezrobotnych do 25 roku życia nie posiada żadnego stażu pracy. Bezrobocie wśród młodych ludzi tuż po zakończeniu edukacji to złożony problem, bowiem pracodawcy wymagają doświadczenia zawodowego od kandydatów, absolwenci go nie posiadają, więc nie mogą zdobyć pracy, w której uzyskają doświadczenie. Trzeba mieć na uwadze, iż okres do 30 roku życia jest czasem niestabilności zawodowej oraz niepewności, co nie sprzyja poczuciu bezpieczeństwa na rynku pracy. Efektem bezrobocia osób młodych, w tym do 25 roku życia może być ich ubóstwo i w konsekwencji marginalizacja. Aby przeciwdziałać bezrobociu wśród osób młodych powiatowe urzędy pracy i OHP podejmują wiele działań mających na celu aktywizację tej grupy. Oferują również sze-

reg zachęt dla przedsiębiorców, m.in. refundację części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody, premie, składki na ZUS oraz refundację z Funduszu Pracy wynagrodzeń młodocianych pracowników. Wyłącznie do grupy osób młodych (do 30 roku życia) skierowany jest Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), w ramach którego przewidziany jest szereg form wsparcia m.in.: szkolenia, doradztwo, praktyki, staże, dotacje czy zatrudnienie subsydiowane. Program finansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), a w zakresie wspierania młodych osób pozostających bez pracy także z Inicjatywy na Rzecz Zatrudnienia Ludzi Młodych (YEI).

Kolejnym programem wsparcia wyłącznie dla osób młodych są Gwarancje dla młodzieży, które są częścią „Pakietu na rzecz zatrudnienia młodzieży” wypracowanego przez Komisję Europejską. Jest to inicjatywa na rzecz zwalczania bezrobocia wśród młodzieży, która ma zagwarantować, że wszyscy młodzi ludzie poniżej 25 roku życia – niezależnie od tego, czy zarejestrują się w urzędzie pracy, czy też nie – uzyskają dobrej jakości ofertę w ciągu czterech miesięcy od zakończenia formalnego kształcenia lub utraty pracy. Adresatami Gwarancji są osoby w wieku 15-17 lat przedwcześnie kończące naukę, osoby w wieku 18-24 lata pozostające poza zatrudnieniem, edukacją i szkoleniem (NEET), osoby w wieku 18-25 lat zarejestrowane jako bezrobotni oraz bezrobotna młodzież oraz poszukujący pracy absolwenci szkół i uczelni w okresie 48 miesięcy od dnia ukończenia szkoły lub uzyskania tytułu zawodowego, w wieku 18-29 lat (w zakresie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej granica wieku została podniesiona do 29 roku życia).

Osoby powyżej 50 roku życia, podobnie jak osoby do 30 roku życia, również narażone są na bezrobocie. Zmiany demograficzne w Polsce powodują znaczne zmniejszenie liczby osób w wieku produkcyjnym. Postępujący proces starzenia się ludności negatywnie wpłynie na rynek pracy oraz sytuację ekonomiczną kraju. Sytuację pogorszyć może niska aktywność zawodowa osób powyżej 50 roku życia w związku z wczesnym przechodzeniem na emeryturę. Osoba powyżej 50 roku życia, która staje się bezrobotna, musi zmierzyć się z szeregiem stereotypów dotyczących m.in. efektywności ich pracy, przeświadczenia pracodawcy o tym, iż zaawansowany wiek wiąże się z obniżeniem zdolności do pracy i jej wydajności. Dodatkowo osoba bezrobotna powyżej 50 roku życia musi konkurować na rynku pracy z osobami młodszymi, które mają często wyższy poziom wykształcenia, szczególnie w zakresie technologii techniczno-komunikacyjnych, czy znajomości języków obcych. Konieczne jest położenie nacisku na zwiększenia pomocy dla tej grupy bezrobotnych, szczególnie zważywszy na duże jej problemy z powrotem na rynek pracy.

Obok osób młodych i osób powyżej 50 roku życia, również kobiety stanowią jedną z grup zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy. Wymienione grupy osób bezrobotnych mają problemy z uzyskaniem, bądź utrzymaniem zatrudnienia bardziej z powodu cech biologicznych (płeć, wiek), niż społecznych. Kobiety, jako największa grupa defaworyzowana na rynku pracy (57,1% ogółu bezrobotnych) powinna zostać obiektem szczególnej uwagi publicznych służb zatrudnienia. Wśród przyczyn bezrobocia kobiet upatruje się przede wszystkim konieczność opuszczania rynku pracy z powodu macierzyństwa. Urodzenie dziecka powoduje, iż kobieta wycofuje się z życia zawodowego, co ma wpływ na pozycję zawodową utrudniając ponowną integrację z rynkiem pracy. Z tego też powodu bezrobotne kobiety charakteryzują się niższym doświadczeniem zawodowym (pośród 8 273 osób zarejestrowanych w urzędach pracy bez stażu pracy – 70,5% stanowią kobiety). Statystyki urzędów pracy wskazują również, iż kobiety bezrobotne legitymizują się lepszym wykształceniem niż mężczyźni (69,9% ogółu osób zarejestrowanych z wykształceniem wyższym). Dobra koniunktura gospodarcza poprawiła sytuację kobiet na rynku pracy w znacznie mniejszym stopniu niż mężczyzn. Aby to

zmienić służby zatrudnienia powinny uwzględniać pozycję kobiet w społeczeństwie, ich rolę w rodzinie, podejmować skuteczne działania, aby łagodzić skutki długotrwałego bezrobocia kobiet.

Integracja zawodowa osób z niepełnosprawnościami jest zagadnieniem niezwykle istotnym. Istnieje szereg barier, które niekorzystnie wpływają na ich sytuację na rynku pracy. Jedną z nich jest niejasność i zmienność przepisów prawa dotyczących zatrudniania takich osób, a z drugiej strony mamy do czynienia ze stereotypowym myśleniem na temat osób z niepełnosprawnościami (mniej wartościowe, nieproduktywne ekonomicznie), istotny jest także aspekt samej postawy tych osób, ich barier psychologicznych. Pomimo stopniowo poprawiającej się sytuacji bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami, ich główne problemy pozostają takie same od wielu lat. Niepełnosprawność rozumiana jako pewne ograniczenie w sferze fizycznej lub psychicznej nie powinna być czynnikiem, bądź przyczyną ograniczającą jednostkę w sferze życia zawodowego i społecznego. Bezrobotne osoby niepełnosprawne na koniec września br. stanowiły 6,9% ogółu zarejestrowanych, w grupie tej ponad 30% posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe, 18,3% policealne i średnie zawodowe oraz 5,1% wykształcenie wyższe - zatem są to osoby przygotowane do wykonywania określonego zawodu. Aktywna polityka rynku pracy ma za zadanie przerwać, choćby na jakiś czas bezczynność zawodową osób z niepełnosprawnościami, bowiem praca dla tych osób to istotny aspekt ich życia, może dać poczucie wartości i użyteczności społecznej, mieć charakter terapeutyczny.

Osoby długotrwale bezrobotne uznawane są za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Ta szczególna sytuacja z jednej strony wynika z faktu pozostawania bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w okresie dwóch lat, z drugiej strony może wynikać z sytuacji psychospołecznej w jakiej znajdują się te osoby. Długotrwale bezrobocie może powodować degradację zawodową, materialną, socjalną całych grup społecznych, bezpośrednio dotkniętych bezrobociem. W sferze indywidualnej może powodować obniżenie statusu zawodowego, niewykorzystanie kwalifikacji lub uniemożliwienie ich zdobycia lub podniesienia, obniżenie poziomu życia. W każdej z przyjętych priorytetowych grup bezrobotnych występuje wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Jak wynika ze statystyk 60,1% zarejestrowanych kobiet jest długotrwale bezrobotnych, wśród bezrobotnych powyżej 50 r.ż. długotrwale bezrobotni stanowili 66,6%, w grupie bezrobotnych do 30 roku życia 42,3% to długotrwale bezrobotni, również wysoki odsetek długotrwale bezrobotnych charakteryzuje bezrobotnych z niepełnosprawnościami (58,8% w tej grupie to długotrwale bezrobotnych). Im dłużej te osoby pozostają poza rynkiem pracy tym trudniej jest im na niego wrócić.

Kluczem do zapewnienia stabilności na rynku pracy na najbliższe lata jest aktywizacja zawodowa tych osób i przywrócenie ich na rynek pracy. Tym bardziej, iż w ciągu ostatnich lat systematycznie zmniejszają się zasoby siły roboczej, zatem w najbliższych latach aktywizacja zawodowa grup szczególnie zagrożonych bezrobociem i wykluczeniem społecznym będzie szczególnie istotna.

5. Priorytety, cele i kierunki działań w 2018 roku

Uwzględniając aktualną sytuację na rynku pracy, jak i zapisy pochodzące z obecnie obowiązujących dokumentów rządowych i regionalnych, proponuje się następujące priorytety, które powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w działaniach zaplanowanych w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 r.:

Rysunek 4. Priorytety i cele szczegółowe RPDZ na 2018 rok

Uwzględniając aktualną sytuację na rynku pracy, jak i zapisy pochodzące z obecnie obowiązujących dokumentów rządowych i regionalnych, proponuje się następujące priorytety, które powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w działaniach zaplanowanych w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 r.:

Priorytet I. Zwiększenie aktywności zawodowej i edukacyjnej mieszkańców województwa dla wzrostu zatrudnienia

Cel szczegółowy 1. Wsparcie rozwoju kompetencji zawodowych i społecznych mieszkańców, sprzyjających aktywności zawodowej, przedsiębiorczości oraz mobilności na rynku pracy.

- 1) Wdrażanie działań w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego zgodnych z wymogami gospodarki i rynku pracy.
- 2) Zapewnienie mieszkańcom Warmii i Mazur, w tym młodzieży w wieku szkolnym, dostępu do informacji o rynku pracy, doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy, a także

wsparcia psychologicznego, w zakresie planowania ścieżki kształcenia i kariery zawodowej.

- 3) Wsparcie w formie Krajowego Funduszu Szkoleniowego, przeznaczonego na finansowanie działań na rzecz kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców.
- 4) Wdrażanie instrumentów rynku pracy umożliwiających nabywanie kwalifikacji zawodowych, a także umiejętności społecznych niezbędnych do skutecznego podjęcia i utrzymania zatrudnienia.
- 5) Wsparcie, w tym doradczo-szkoleniowe, dla osób zwalnianych z zakładów pracy poprzez działania outplacementowe.
- 6) Wzrost współpracy akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, inkubatorów innowacyjności oraz biur karier, m.in. w zakresie szkoleń, doradztwa zawodowego, informacji i promocji.
- 7) Promocja i wsparcie idei kształcenia ustawicznego na rzecz podnoszenia kompetencji i umiejętności zawodowych.
- 8) Wspieranie mobilności zawodowej pracowników na regionalnym, krajowym i europejskim rynku pracy.

Cel szczegółowy 2. Aktywizacja zawodowa niewykorzystanych zasobów pracy, grup szczególnie zagrożonych bezrobociem i dezaktywizacją.

- 1) Wspieranie w powrocie na rynek pracy kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka oraz osób po urlopach macierzyńskim, rodzicielskim i wychowawczym.
- 2) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży i aktywizacja osób młodych na rynku pracy, z uwzględnieniem młodzieży z grupy NEET.
- 3) Podejmowanie działań umożliwiających powrót na rynek pracy oraz tworzenie warunków do jak najdłuższego pozostawania na rynku pracy osób powyżej 50 roku życia.
- 4) Reorientacja zawodowa rolników i ich domowników zamierzających wejść na pozarolniczy rynek pracy, w tym wsparcie dla powstawania pozarolniczej działalności gospodarczej i jej utrzymania.
- 5) Działania ukierunkowane na zwiększenie szans na zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy.
- 6) Działania na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób długotrwale bezrobotnych i korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
- 7) Pomoc w aktywizacji zawodowej bezrobotnych powracających z pracy za granicą.
- 8) Integracja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym przez poprawę ich zdolności do zatrudnienia na rynku pracy.

Priorytet II. Sprawny rynek pracy

Cel szczegółowy 1. Wsparcie przedsiębiorców w tworzeniu nowych oraz utrzymaniu dotychczasowych miejsc pracy.

- 1) Wsparcie pracodawców, u których wystąpił spadek obrotów gospodarczych, w celu utrzymania miejsc pracy.
- 2) Działania ukierunkowane na powstawanie nowych przedsiębiorstw poprzez udzielanie wsparcia finansowanego na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a także wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób rozpoczynających działalność.
- 3) Rozwój przedsiębiorczości ekonomii społecznej.
- 4) Promocja i realizacja usług rozwojowych dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników.
- 5) Promowanie pozytywów płynących z zalegalizowania zatrudnienia.
- 6) Wsparcie pracodawców w zatrudnianiu cudzoziemców.

Cel szczegółowy 2. Zwiększenie adekwatności działań instytucji rynku pracy do zmieniającego się rynku pracy.

- 1) Budowanie współpracy międzysektorowej w obszarze polityki zatrudnieniowej.
- 2) Prowadzenie badań, analiz oraz monitoringu rynku pracy dotyczących aktualnej sytuacji oraz trendów rozwojowych i prognozowania zmian społeczno-gospodarczych w kontekście rynku pracy.
- 3) Monitoring sytuacji w zakresie planowanych i realizowanych w województwie zwolnień grupowych pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy.
- 4) Doskonalenie jakości realizacji usług, instrumentów i aktywnych programów rynku pracy świadczonych przez instytucje rynku pracy.
- 5) Rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników publicznych służb zatrudnienia oraz instytucji rynku pracy.
- 6) Upowszechnianie programów i projektów rynku pracy jako dobrych praktyk, ze względu na ich innowacyjny charakter oraz dużą skuteczność.

6. Zarządzanie realizacją RPDZ na 2018 rok

6.1. Główne źródła finansowania

Z uwagi na fakt, iż zaplanowane zadania w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 rok obejmują szerokie spektrum działania, niezbędne będą środki finansowe z różnych źródeł:

I. Fundusz celowy, w tym w szczególności:

1. Fundusz Pracy (FP):

A. Środki algorytmiczne na realizację zadań w województwie, tj.:

a) na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, z czego część na realizację projektów współfinansowanych z EFS, w ramach priorytetów:

- 8.i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników – w ramach regionalnego programu operacyjnego 2014-2020;
- 8.ii trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;

b) na finansowanie innych zadań fakultatywnych;

B. Dodatkowe możliwe do pozyskania środki FP z rezerwy ministra właściwego ds. pracy na realizację zadań uwzględniających bieżącą sytuację na rynku pracy;

C. Środki FP na realizację zadań w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego;

D. Inne środki FP, wynikające z bieżącej działalności Wojewódzkiego Urzędu Pracy i powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego;

2. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;

I. Budżet państwa;

II. Budżet jednostek samorządu terytorialnego;

III. Środki Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Wstępną decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2017 r. (znak: DF.I.4021.34.2.2017.DF) ustalona kwota środków (limit) Funduszu Pracy, jaka może być wydatkowana w 2018 roku na realizację zadań przez samorządy powiatów w województwie warmińsko-mazurskim to 153 637,0 tys. zł, w tym 143 949,9 tys. zł na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz 9 687,1 tys. zł na inne fakultatywne zadania.

W ramach powyższych limitów ustalono następujące kwoty środków na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, w podziale na priorytety inwestycyjne:

- 1) 8.i. *dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników* – w ramach RPO Warmia i Mazury 2014-2020: 60 518 464,00 tys. zł;
- 2) 8.ii. *trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży* – w ramach PO WER 2014-2020: 33 241 900,00 zł.

W 2014 roku w związku ze zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadzony został instrument dotyczący rozwoju zasobów ludzkich, tj. Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS). Jest to wydzielona część Funduszu Pracy, przeznaczona na dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców, podejmowanego z inicjatywy lub za zgodą pracodawcy. Celem utworzenia KFS jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki.

Na podstawie pisma z dnia 24 października 2017 roku (znak: DRP.II.4044.196.2017/EW) Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dokonał podziału limitu środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego w ramach którego na 2018 rok województwo warmińsko-mazurskie otrzymało środki w wysokości 2 833,4 tys. zł.

Od 2016 roku Starosta może zawierać umowy, na podstawie których refunduje pracodawcy lub przedsiębiorcy przez okres 12 miesięcy część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia (art. 150 f).

Na podstawie decyzji Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 grudnia 2015 roku kwota limitów środków Funduszu Pracy na realizację w województwie zadań, o których mowa w art. 150 f, na 2018 roku wynosi 52 924,0 tys. zł.

Wskazane wyżej źródła finansowania nie wyczerpują katalogu wszystkich dostępnych, stanowią jednak najbardziej powszechne i otwarte dla różnych podmiotów realizujących działania w obszarze rynku pracy.

6.2. Monitoring RPDZ na 2018 rok

Monitoring Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2018 rok będzie służył odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu został osiągnięty prognozowany wskaźnik określający poziom bezrobocia oraz wskaźnik zatrudnienia, jak również współczynnik aktywności zawodowej.¹⁶ Ponadto przy monitorowaniu i ocenie realizacji RPDZ na 2018 roku oraz zmian, jakie zaszły na regionalnym rynku pracy, zostanie przeprowadzona analiza dodatkowych wskaźników. Wskaźniki te określone w załączniku nr 2 niniejszego dokumentu, dotyczyć będą m.in. dynamiki stopy bezrobocia, struktury osób bezrobotnych, w tym osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a także aktywizacji zawodowej bezrobotnych. Część tych wskaźników ma charakter kontekstowy, co

¹⁶ Przewidywana wartość wskaźników określona została w Rozdziale: *Wnioski i prognoza zmian*.

pozwole na dokonanie kompleksowej oceny sytuacji na rynku pracy po roku realizacji RPDZ. Istotna będzie jednak również ocena stopnia realizacji celów szczegółowych w ramach każdego priorytetu.

Monitoring zostanie zrealizowany przez Wydział Polityki Rynku Pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie na podstawie danych i informacji z ogólnodostępnych baz i sprawozdań (WUP, GUS). Powinny one dotyczyć całego okresu realizacji RPDZ (dane roczne) z uwzględnieniem ich dostępności na moment realizacji monitoringu. W przypadku, gdy dane roczne nie będą dostępne, dopuszcza się możliwość wykorzystania danych za trzeci kwartał 2018 roku (bądź wcześniejsze). Raport będzie zawierał w szczególności opis uwarunkowań wdrażania RPDZ, analizę wskaźników i ocenę stopnia realizacji celów, a także wnioski i rekomendacje. Powinien zostać przygotowany w pierwszym półroczu 2019 roku.

Załącznik nr 1. Zespół ds. Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 rok

- 1) **Miron Sycz** - Wicemarszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 2) **Zdzisław Szczepkowski** - Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie
- 3) **Wiesław R. Drożdżyński** - Wicedyrektor ds. Rynku Pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie
- 4) **Marta Piątek** - Przedstawiciel Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego
- 5) **Krystyna Dudzińska** - Dyrektor Miejskiego Urzędu Pracy i Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego
- 6) **Grażyna Dywańska** - Przedstawiciel Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty
- 7) **Włodzimierz Szelażek** - Członek Zarządu Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego
- 8) **Iwona Klim** - Dyrektor Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Elblągu
- 9) **Marek Obrębski** - Dyrektor Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Olsztynie
- 10) **Marzena Hermańska** - Kierownik Działu Kadr Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego
- 11) **Joanna Balcerzak** - Przedstawiciel Urzędu Statystycznego w Olsztynie
- 12) **Natalia Jędrasik** - Przedstawiciel Oddziału Okręgowego NBP w Olsztynie
- 13) **Janusz Surmacz** - p.o. Dyrektora Oddziału Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- 14) **Anna Piasecka-Krysztul** - Kierownik Biura Strategii i Monitorowania, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego)
- 15) **Wiesława Przybysz** - Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego)
- 16) **Joanna Karwowska** - Kierownik Biura Aktywizacji i Promocji Obszarów Wiejskich, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego)
- 17) **Hanna Królikowska** - Przedstawiciel Departamentu Kultury i Edukacji (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego)
- 18) **Dorota Kopeć** - Zastępca Dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego)
- 19) **Bogumiła Łojewska** - Przedstawiciel Regionu Warmińsko-Mazurskiego NSZZ Solidarność Olsztyn
- 20) **Stanisław Kowalczyk** - Wiceprzewodniczący Rady OPZZ Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 21) **Grzegorz Paciulan** - Przewodniczący Zarządu Wojewódzkiego Forum Związków Zawodowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- 22) **Mieczysław Królicki** - Dyrektor Biura Warmińsko-Mazurskiej Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości
- 23) **Zbigniew Wawrzyniak** - Starszy Cechu, Związek Pracodawców Cech Rzemiosł Różnych
- 24) **Mirosław Śledzianowski** - Dyrektor Biura Zrzeszenia Prywatnego Handlu i Usług w Olsztynie
- 25) **Małgorzata Gołębicka** - Przedstawiciel Biura Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego (Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego)
- 26) **Tomasz Piłat** - Przedstawiciel Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego

- 27) **Karolina Raźniewska** - Dyrektor Biura Warmińsko-Mazurskiego Związku Pracodawców Prywatnych
- 28) **Wojciech Krakowiński** - Przedstawiciel Warmińsko-Mazurskiego Klubu Biznesu
- 29) **Eliza Nel Jurkianiec** - Zastępca Dyrektora Departamentu Finansowo-Organizacyjnego Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A.

Załącznik 2. Wskaźniki monitoringu RPDZ na 2018 rok

Wyszczególnienie	Źródło informacji
Stopa bezrobocia rejestrowanego	GUS
Stopa bezrobocia wg BAEL	GUS
Napływ do bezrobocia	WUP
Odpływ z bezrobocia	WUP
Liczba ofert pracy	WUP
Wskaźnik udziału niesubsydiowanych ofert pracy w ogólnej liczbie ofert	WUP
Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę	WUP
Liczba osób bezrobotnych, które odbyły staże zawodowe	WUP
Liczba osób bezrobotnych, podejmujących działalność gospodarczą przy wsparciu Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego	WUP
Liczba miejsc pracy, wspieranych Funduszem Pracy powstałych u regionalnych pracodawców	WUP
Liczba osób, które odbyły przygotowanie zawodowe dorosłych	WUP
Pracujący	GUS
Udział wybranych grup bezrobotnych w strukturze regionalnego bezrobocia: – bezrobotni do 30 roku życia – bezrobotni powyżej 50 roku życia – długotrwale bezrobotni – bezrobotni niepełnosprawni – bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych – bezrobotni zamieszkali na wsi – kobiety	WUP
Współczynnik aktywności zawodowej/wskaźnik zatrudnienia/stopa bezrobocia: – kobiet – mieszkańców wsi – osób w wieku 15-24 lata – osób w wieku 25-34 lata – osób w wieku 55 lat i więcej	GUS
Udział kobiet wśród biernych zawodowo	GUS
Wydatki z Funduszu Pracy na promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizację bezrobotnych	WUP
Wydatki z Europejskiego Funduszu Społecznego	WUP
Efektywność zatrudnieniowa	MRPiPS

Załącznik nr 3. Harmonogram opracowania RPDZ na 2018 rok

Zadania do realizacji	Jednostka wykonawcza	Wrzesień 2017	Październik 2017	Listopad 2017	Grudzień 2017
Powołanie Zespołu WUP ds. opracowania materiałów do RPDZ na 2018 rok	Dyrektor WUP	✓			
Przygotowanie wniosku do Zarządu Województwa w sprawie powołania Regionalnego Zespołu ds. Opracowania Projektu RPDZ na 2018 rok	Wydział PRP	✓			
Powołanie Regionalnego Zespołu ds. Opracowania Projektu RPDZ na 2018 rok	Zarząd Województwa	✓			
Opracowanie założeń RPDZ 2018 oraz projektu struktury dokumentu	Zespół WUP	✓			
Ukonstytuowanie się i organizacja prac Regionalnego Zespołu ds. Opracowania Projektu RPDZ na 2018 rok	Regionalny Zespół		✓		
Prace nad projektem RPDZ	Zespół WUP		✓	✓	
Konsultacje projektu RPDZ	PUP, Wojewódzka Rada Rynku Pracy			✓	
Przyjęcie projektu RPDZ	Regionalny Zespół				✓
Przyjęcie projektu RPDZ	Wojewódzka Rada Rynku Pracy, Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego, Rada Pożytku Publicznego				✓
Przekazanie projektu RPDZ do Zarządu Województwa	WUP				✓